

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 22–23 stycznia 2015 r. na kierunku „geografia” prowadzonym w obszarze nauk przyrodniczych, dziedzinie nauk o Ziemi, w dyscyplinie naukowej geografia na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim realizowanym w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na Wydziale Nauk o Ziemi Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Krzysztof Fortuniak (członek PKA);

członkowie:

- dr hab. Krystyna Dwucet (członek PKA);
- prof. dr hab. Zdzisław Michalczyk (ekspert PKA);
- mgr Agnieszka Socha-Woźniak (ekspert ds. formalno–prawnych PKA);
- Maja Bednarzewska (ekspert PKA, przedstawiciel PSRP).

Krótką informacją o wizytacji

Należy wskazać przesłanki wizytacji (własna inicjatywa PKA, wniosek ministra, wniosek uczelni) oraz czy jest to pierwsza czy kolejna wizytacja (w tym przypadku informacje, w którym roku została przeprowadzona i jakie były jej wyniki przedstawić w **Załączniku nr 3**)

Polska Komisja Akredytacyjna po raz trzeci ocenia jakość kształcenia na kierunku „geografia” w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Wizytacja w bieżącym roku akademickim przeprowadzona została z inicjatywy Komisji w ramach harmonogramu prac określonego przez Prezydium PKA na rok akademicki 2014/2015.

Wizytacja poprzedzona była zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z przedłożonym przez Uczelnię Raportem Samooceny oraz podziałem zadań pomiędzy członków Zespołu. Raport z wizytacji opracowano na podstawie Raportu Samooceny, a także dokumentacji przedstawionej przez Uczelnię w toku wizytacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, hospitacji zajęć, wizytacji infrastruktury dydaktycznej oraz przeglądu prac dyplomowych wraz z ich recenzjami.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. **Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę¹.**

- 1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki,

Kształcenie geograficzne na w Toruniu ma bogatą tradycję, wprost nawiązującą do początków Uczelni i kadry naukowej Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Katedry Geografii oraz Geologii zostały utworzone 1 października 1945 r. na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym. Na bazie obu katedr rozpoczęto jesienią 1945 roku studia geograficznych jesienią 1945 r. Od września 1951 roku do września 2012 roku geografia na UMK, w różnych strukturach organizacyjnych, była związana z Wydziałem Biologii i Nauk o Ziemi. Od 1 września 2012 roku (Zarządzeniem Rektora UMK z dnia 29 maja 2012 r.) utworzony został Wydział Nauk o Ziemi, z katedralną strukturą organizacyjną (obecnie 8 katedr). Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich, zapewnia bardzo szerokie spektrum kształcenia geograficznego, w zakresie nauk o Ziemi zgodnego z misją i strategią rozwoju Uczelni.

Strategia Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu zatwierdzona Uchwałą nr 59 z dnia 21 czerwca 2011 r. Senatu Uczelni, określona została na lata 2011-2020. Dokument ten został znowelizowany Uchwałą Nr 56 z dnia 15 kwietnia 2014 r. Jako główny cel strategia Uczelni zakładał umacnianie czołowej pozycji Uczelni w Polsce oraz uzyskanie znaczącego miejsca wśród uczelni europejskich. Cele kierunkowe obejmują następujące obszary: naukę, w ramach której winno nastąpić ugruntowanie wysokiej pozycji Uniwersytetu wśród najwyżej cenionych w kraju i za granicą instytucji naukowych, istotne zwiększenie przychodów z działalności badawczej oraz osiągnięcie wysokiego stopnia wdrożeń dorobku naukowego do praktyki gospodarczej; kształcenie, powodujące umocnienie pozycji UMK jako ośrodka zapewniającego najwyższą jakość kształcenia, zwiększenie umiędzynarodowienia studiów, uwzględnianie w ofercie edukacyjnej potrzeb rynku pracy, ugruntowanie pozycji Uczelni jako ośrodka wszechstronnego rozwoju studentów; zarządzanie, które ma spowodować, że Uniwersytet będzie nowoczesnie zarządzaną organizacją, kreującą właściwe relacje wewnętrzne oraz zewnętrzne, a także godną naśladowania kulturę organizacyjną, prowadził działalność rozwojową, gwarantującą odpowiedni poziom konkurencyjności. Misją Uniwersytetu jest zapewnienie najwyższego poziomu kształcenia, badań naukowych, praktyki klinicznej oraz twórczości artystycznej. Oprócz przekazywania najnowszej wiedzy Uczelnia przyjmuje obowiązek wszechstronnego rozwijania osobowości, kreatywności i wrażliwości społecznej.

Strategia Wydziału Nauk o Ziemi UMK (powołanego Zarządzeniem nr 73 Rektora Uczelni z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie przekształcenia Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi w Wydział Biologii i Ochrony Środowiska oraz Wydział Nauk o Ziemi) przyjęta została na lata 2013-2020, zgodnie z § 58 ust. 1 pkt 1 Statutu Uczelni, przez Radę Wydziału NoZ Uchwałą Nr 2 z dnia 8 stycznia 2013 r. (ze zmianami wprowadzonymi Uchwałą nr 132 z dnia 6 grudnia 2013 r. dotyczącymi m.in. uzupełnienia Strategii o misję Wydziału).

¹Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Strategia Wydziału jest uszczegółowieniem strategii Uczelni uwzględniającym specyfikę Jednostki. Strategia ta jest ogólnodostępna na stronie internetowej Wydziału. Cele operacyjne Wydziału są tak zdefiniowane, aby bezpośrednio służyć realizacji wymienionych powyżej celów kierunkowy przyjętych w strategii dla całej Uczelni. Niekiedy mają one wręcz formę szczegółowo zaplanowanych działań operacyjnych. Z punktu widzenia jakości kształcenia szczególnie ważny jest obszar celów strategicznych dotyczący zdefiniowany jako „Kształcenie”. W tym obszarze strategia Wydziału szereg działań i celów operacyjnych służących zapewnieniu ciekawej oferty dydaktycznej i wysokiego poziomu studiów. Przewidywane jest uruchamianie nowych kierunków studiów, ściśle związanych z naukami o Ziemi, czy też wprowadzenie specjalności/kierunku w języku angielskim. Różnorodność i innowacyjność oferty kształcenia zostanie podniesiona między innymi poprzez wprowadzanie studiów interdyscyplinarnych (np. studia miejskie, geoinformacja środowiskowa, czy planowanie przestrzenne), jak również stworzenie oferty w zakresie kształcenia ustawicznego. Zgodnie z założeniami strategii również potrzeby rynku pracy, oczekiwania środowiska gospodarczego, instytucji samorządowych i organizacji tworzących infrastrukturę społeczną regionu zostaną w większym stopniu uwzględnione w ofercie edukacyjnej. Planowana jest też intensyfikacja umiędzynarodowienia studiów poprzez zwiększenie liczby studentów wyjeżdżających w ramach współpracy zagranicznej. Na wyróżnienie zasługuje fakt uznania za priorytetowe ciągłych działań na rzecz podnoszenia jakości kształcenia poprzez rozwój wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia oraz silniejsze uwzględnienie jakości kształcenia w polityce kadrowej. Zdecydowanie pozytywnie należy ocenić też określanie szczegółowego planu działań na dany rok akademicki służących realizacji strategii Wydziału – dokument taki przedstawiony został zespołowi wizytującemu PKA.

Koncepcja kształcenia na kierunku „geografia” ściśle nawiązuje do strategii Wydziału. Program studiów stanowi bowiem oryginalną ofertę kształcenia akademickiego studentów, zgodnie z procesem bolońskim. Program ten jest dobrze osadzony w działalności naukowo-badawczej Wydziału. Odpowiada on aktualnym i przyszłym aspiracjom społeczeństwa, zgodnie z ideą rozwoju społecznego-gospodarczego opartego na wiedzy, uwzględniając pogłębienie i aktualizację wiedzy teoretycznej oraz umiejętności praktycznych. Koncepcja kształcenia uwzględnia też dbałość o ciągłe doskonalenie procesu dydaktycznego i wszechstronny rozwój studentów, krzewienie rzetelności zawodowej, samodzielności myślenia, zasad etycznego i zgodnego z prawem postępowania, umożliwianie rozwoju zainteresowań poprzez wspieranie działalności kół i stowarzyszeń naukowych. Różnorodność oferty kształcenia zapewniona jest przez swobodną możliwość wyboru specjalności a jej innowacyjność zapewnia ścisły związek z najnowszymi badaniami naukowymi prowadzonymi przez pracowników Wydziału.

- 2) wewnątrzni i zewnątrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

Pracownicy obu Wydziału w naturalny sposób uczestniczyli w procesie określania koncepcji kształcenia na kierunku „geografia” i w dalszym ciągu mają wpływ na jego rozwój, modyfikację celów i efektów kształcenia oraz na wyznaczanie perspektyw rozwoju. Pracownicy mogli też uczestniczyć w opracowywaniu strategii Uniwersytetu poprzez możliwość zgłaszania uwag do Komisji ds. Strategii Rozwoju Uniwersytetu. W procesie kształtowania koncepcji kształcenia szeroko konsultowano projekt efektów kształcenia i program studiów z pracownikami Wydziału, zwłaszcza stanowiącymi minimum kadrowe, a także ze studentami. Uzyskano pozytywną opinię Samorządu Studenckiego.

Studenci w dalszym ciągu biorą udział w procesie ustalania koncepcji kształcenia w sposób formalny poprzez uczestniczenie w organach kolegialnych Jednostki/Uczelni. Rada Wydziału Nauk o Ziemi UMK liczy 35 osób, z czego 8 członków tego gremium to studenci (co potwierdzają listy obecności z posiedzeń Rady Wydziału z dnia 21 października 2014 roku, 14 listopada 2014 roku, 12 grudnia 2014 roku), zatem przedstawiciele studentów i doktorantów stanowią więcej niż 20 % składu, co spełnia wymóg art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Studenci opiniują także plany i programy studiów w formie pisemnej oraz biorą udział w konsultacjach dotyczących wprowadzanych zmian.

W procesie kształtowania koncepcji kształcenia wykorzystano opinie absolwentów oraz wyniki badań losów absolwentów kierunku geografia. Opinie wyrażane przez absolwentów w ankietach są też brane pod uwagę przy dalszym doskonaleniu koncepcji kształcenia.

Wypracowując efekty kształcenia oraz programy studiów uwzględniono opinie interesariuszy zewnętrznych, w tym przede wszystkim pracodawców, u których studenci geografii odbywają praktyki, w tym praktyki pedagogiczne. Wśród tych interesariuszy znajdują się urzędy państwowe i samorządowe, firmy i urzędy geodezyjne i kartograficzne, instytucje i urzędy: meteorologiczne, hydrologiczne, geologiczne i ochrony środowiska oraz biura podróży, hotele, ośrodki sportu i rekreacji, muzea, informacje turystyczne i inne. Współpraca z interesariuszami odbywała się również na podstawie podpisanych umów/porozumień, a w szczególności umów ze szkołami ponadgimnazjalnymi, z którymi podjęto współpracę w celu doskonalenie naszej oferty edukacyjnej. Obecnie Wydział planuje utworzenie Rady Biznesu, w której skład wejdą przedstawiciele instytucji współpracujących z Jednostką, co w jeszcze zwiększy wpływ interesariuszy zewnętrznych na kształtowanie koncepcji kształcenia.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego² w pełni **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

1) Koncepcja kształcenia na kierunku „geografia” w pełni wpisuje się strategię Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jest ona również zgodna misją Uczelni. Na podkreślenie zasługuje fakt uznania za priorytetowe ciągłych działań na rzecz

² według przyjętej skali ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie;

podnoszenia jakości kształcenia oraz opracowywanie szczegółowego planu działań na dany rok akademicki mających służyć realizacji strategii.

2) Koncepcja kształcenia na kierunku „geografia” opracowana została przy współudziale wszystkich grup interesariuszy zarówno wewnętrznych (pracowników, studentów) jak i zewnętrznych. Wydział Planuje ponadto podjęcie dalszych działań mających zwiększenie udziału interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu koncepcji kształcenia (Rada Biznesu). Studenci zostali włączeni w proces formułowania koncepcji kształcenia na wizytowanym kierunku poprzez członkostwo w Radzie Wydziału oraz opiniowanie planów i programów studiów przez odpowiedni organ samorządu studenckiego.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

- 1) Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany,

W dniu 20 grudnia 2011 r. Senat Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przyjął: Uchwałę Nr 95 zawierającą wytyczne dla rad wydziałów w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać programy kształcenia oraz programy i plany studiów wyższych mającą zastosowanie do planów studiów i programów kształcenia obowiązujących studentów rozpoczynających kształcenia od roku akademickiego 2012/2013 (zmienioną Uchwałami Senatu UMK: Nr 116 z dnia 30 października 2012 r., Nr 121 z dnia 24 września 2013 r. oraz Nr 11 z dnia 28 stycznia 2014 r.), a także Uchwałę Nr 99, na mocy której powstała Komisja ds. Efektów Kształcenia Uniwersytetu powołana do końca kadencji 2008-2012, do której zakresu działania należało opiniowanie przedstawianych przez prorektora właściwego ds. kształcenia projektów efektów kształcenia dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia uchwalonych przez rady wydziałów. Rada jednostki prowadzącej wówczas kierunek „geografia” - Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi - zatwierdziła w dniu 23 marca 2012 r. projekt efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów na poziomie pierwszego stopnia. Następnie Senat Uczelni, na wniosek Komisji ds. Opracowania Efektów Kształcenia, przyjął Uchwałę Nr 32 z dnia 24 kwietnia 2012 roku efekty kształcenia dla kierunków studiów wyższych prowadzonych w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, w tym dla kierunku „geografia” na poziomie studiów pierwszego stopnia, które opracowane zostały zgodnie z wzorcowymi efektami kształcenia określonymi w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 listopada 2011 r. w sprawie wzorcowych efektów kształcenia (Dz. U. Nr 253, poz. 1521). Projekt efektów kształcenia dla studiów drugiego stopnia na

kierunku „geografia” Rada Wydziału Nauk o Ziemi przyjęła Uchwałą Nr 26 z dnia 14 grudnia 2012 r., a następnie Senat Uczelni zatwierdził Uchwałą Nr 27 z dnia 26 lutego 2013 r.

Opracowaniem dla ocenianego kierunku propozycji zmian efektów kształcenia (uchwalonych przez Senat UMK) oraz propozycji programu i planu studiów (w tym ich zmian) zajmowała się powołana w 2012 r. - Podkomisja ds. efektów kształcenia dla kierunku geografia.

Programy kształcenia i plany studiów dla kierunku „geografia” (a także ich zmiany) przyjmowane są zgodnie z § 58 ust. 1 pkt 3 Statutu Uczelni przez Radę Wydziału Nauk o Ziemi, po uzyskaniu pozytywnej opinii Samorządu Studenckiego UMK.

W procesie definiowania efektów kształcenia wykorzystano wieloletnie doświadczenia zdobyte w okresie prowadzenia kierunku oraz opinie absolwentów, a także wyniki badań losów absolwentów kierunku geografia. Ponadto szeroko konsultowano projekt efektów kształcenia i program studiów z pracownikami Wydziału, w szczególności z nauczycielami akademickimi stanowiącymi minimum kadrowe oraz ze studentami, uwzględniono także opinie interesariuszy zewnętrznych, w tym przede wszystkim pracodawców u których studenci odbywają praktyki. Potwierdzają to przedstawione Zespołowi oceniającemu w czasie wizytacji kserokopie opinii m.in. firmy GISGRAPH, Wydziału Środowiska i Zieleni Urzędu Miasta Torunia, Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu oraz Zespołu Szkół nr 24 w Toruniu.

Program kształcenia na ocenianym kierunku odpowiada poziomowi prowadzonych studiów i zamierzeniom nakreślonym w misji i strategii UMK oraz w Strategii Rozwoju Wydziału na lata 2013-2020. Zgodnie z tymi zamierzeniami Wydział prowadzi na kierunku „geografia” kształcenie oraz działalność naukowo-badawczą, bazując na najnowszych osiągnięciach w zakresie geografii oraz rozwiązaniach praktycznych, uwzględniając jednocześnie potrzeby regionalnej i krajowej gospodarki, a także ciągłe doskonalenie procesu dydaktycznego i wszechstronny rozwój studentów.

Powiązanie celów i efektów kształcenia w formie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, na poziomie kierunku, modułów i przedmiotów, pozwala na stwierdzenie, że tworzą one spójną koncepcję kształcenia zgodną z Krajowymi Ramami Kwalifikacji.

Koncepcja kształcenia jest oparta na przekazywaniu studentom wiedzy i umiejętności oraz kompetencji społecznych poprzez łączenie wiedzy teoretycznej zdobytej na wykładach i umiejętności praktycznych nabytych przez studenta na ćwiczeniach audytoryjnych, ćwiczeniach laboratoryjnych, seminariach oraz zajęciach terenowych i w trakcie praktyk zawodowych.

Obecnie kształcenie obejmuje studia o profilu ogólnoakademickim: stacjonarne pierwszego stopnia – licencjackie z dwoma specjalnościami (geografia turystyczna, nauczanie przyrody), przy czym specjalności te są wygaszane oraz studia stacjonarne drugiego stopnia ze specjalnościami: geografia fizyczna, geografia społeczno-ekonomiczna, nauczanie geografii. Na ocenianym kierunku studiów prowadzone są studia tylko w trybie stacjonarnym ze względu na zbyt małe zainteresowanie kandydatów studiami niestacjonarnymi.

Ocenę programów kształcenia, zakładanych celów i efektów kształcenia dokonano na podstawie Raportu Samooceny oraz materiałów przekazanych w czasie wizytacji, odbytych spotkań i rozmów, hospitacji zajęć oraz ocenionych prac etapowych i dyplomowych.

Program kształcenia i plan studiów opracowany w oparciu o Krajowe Ramy Kwalifikacji dla kierunku „geografia” obejmujący studia I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim został osadzony w obszarze nauk przyrodniczych, dziedzinie nauki o Ziemi, dyscyplinie geografia. Akty prawne dotyczące utworzenia kierunku „geografia” i prowadzonych specjalności zawiera załącznik nr 4 do Raportu samooceny, zaś obowiązujące programy i plany studiów załącznik nr 5. Przedstawione efekty kształcenia zarówno dla studiów pierwszego jak i drugiego stopnia mają zastosowanie do programów kształcenia dla studiów rozpoczynających się od roku akademickiego 2013/2014. Efekty kształcenia dla studiów II stopnia poprzedzone były efektami kształcenia określonymi w załączniku nr 17.1. do Uchwały Nr 32 Senatu UMK z dnia 24 kwietnia 2012 r. (wprowadzone Uchwałą Nr 117 Senatu UMK z dnia 30 października 2012 r.). Opis efektów kształcenia dla studiów I i II stopnia stanowi załącznik nr 8 do Uchwały nr 27 Senatu UMK z dnia 26 lutego 2013 r.

Program kształcenia na kierunku „geografia” dla studiów pierwszego stopnia (bez specjalności, jak i ze specjalnością geografia turystyczna) obejmuje 12 efektów kierunkowych w zakresie wiedzy, 13 efektów w zakresie umiejętności oraz 8 efektów w zakresie kompetencji społecznych. Efekty kierunkowe odnoszą się do przyjętego obszaru kształcenia nauk przyrodniczych, natomiast jeden efekt w zakresie wiedzy i jeden w zakresie umiejętności przyporządkowano do obszaru nauk medycznych, o zdrowiu i nauk o kulturze fizycznej. To ostatnie przyporządkowanie nie jest zasadne. W zakresie kompetencji społecznych wszystkie efekty właściwie zostały przyporządkowane do obszaru nauk przyrodniczych.

Absolwenci specjalności nauczycielskiej – nauczanie geografii i przyrody osiągają dodatkowo efekty w kategorii wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku, w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. Nr 25, poz. 131).

Efekty kierunkowe są spójne i prawidłowo zdefiniowane. Ich ogólny charakter pozwala na elastyczne kształtowanie planu studiów zapewniającego ich realizację, a także na prawidłowe kształtowanie sylwetki absolwenta. Matryca efektów kształcenia pokrywa wszystkie efekty kierunkowe. W matrycy nie przedstawiono poszczególnych przedmiotów poszerzających wiedzę ogólną (ogólnouniwersyteckich do wyboru) przewidzianych w ramach programu, lecz potraktowano je jako jeden blok mający niewielki udział w kształtowaniu efektów kierunkowych i jest to zasadne. Natomiast odniesienia przedmiotów fakultatywnych (poszerzających wiedzę z geografii fizycznej, społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej oraz geoinformacji) do efektów kierunkowych przedstawiono w podziale na semestry w których są realizowane (sem. III, IV, V, VI), co również w kontekście przedmiotów wybieralnych jest właściwe.

Uszczegółowione efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych dla modułów/przedmiotów, przedstawiono w *Formularzach opisu modułu*, które odnoszą się łącznie do nie więcej niż ośmiu efektów, pokazując związki między efektami specyficznymi a efektami kierunkowymi i możliwość ich realizacji. Ponadto kierunkowe efekty kształcenia uzyskiwane w ramach poszczególnych przedmiotów zostały przedstawione w sylabusach, a ich szczegółowy opis i odpowiednie przyporządkowanie zapewnia pełne ich osiągnięcie.

W odrębnym zestawieniu tabelarycznym przedstawiono kierunkowe efekty kształcenia i ich odniesienia do modułów/przedmiotów, dla specjalności geografia turystyczna. Ujmuje ono wszystkie efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, a zawarte w nim odniesienia efektów kierunkowych do poszczególnych realizowanych przedmiotów w ramach programu studiów są prawidłowe.

Dla programu kształcenia studiów (stacjonarnych) II stopnia ogółem sformułowano 31 efektów kierunkowych, w tym 11 w kategorii wiedzy, 12 w kategorii umiejętności, a 8 w zakresie kompetencji społecznych. Efekty kierunkowe odnoszą się przede wszystkim do obszaru nauk przyrodniczych, przy czym jeden efekt w zakresie wiedzy K_W11 „*ma wiedzę w z zakresu nauk przyrodniczych i pokrewnych geografii oraz głównych nurtów filozoficznych lub socjologii*” odniesiono do trzech obszarów, tj. obszaru nauk przyrodniczych P2A_W03, nauk humanistycznych H2A_W01, H2A_W02 i nauk społecznych S2A_W01. Takie przyporządkowanie efektu kierunkowego K_W11 jest niewłaściwe, gdyż efekty H2A_W01, H2A_W02 oraz S2_W01 do których efekt został odniesiony dotyczą innych obszarów nauki i nie definiują kierunku, ponadto odniesienie do tych efektów wskazuje na kierunek wieloobszarowy. Należy zatem skorygować odniesienie efektu kierunkowego K_W11 tylko do obszaru nauk przyrodniczych (wystarczy do P2A_W02, P2A_W03 oraz P2A_W11). Pozostałe efekty przyporządkowano odpowiednio do efektów profilu ogólnoakademickiego w zakresie obszaru nauk przyrodniczych. Efekty przypisane poszczególnym przedmiotom są spójne z efektami kierunkowymi i pozwalają na pełne ich osiągnięcie. Matryca pokrycia dla programu studiów II stopnia została przedstawiona odrębnie dla specjalności *Geografia fizyczna i Geografia społeczno-ekonomiczna*. W obydwu przypadkach efekty przedmiotowe pokrywają wszystkie efekty kierunkowe.

Przedstawiony opis efektów kierunkowych, zgodnie z zasadami Krajowych Ram Kwalifikacji uwzględnia trzy kategorie, tj. efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Sformułowane efekty dla studiach II stopnia uwzględniają zaawansowaną i pogłębioną wiedzę, a także charakteryzują się dojrzałymi umiejętnościami i kompetencjami społecznymi w porównaniu do efektów określonych dla studiów I stopnia, co należy uznać za właściwe.

W ogólnym zarysie efekty odpowiadają fundamentalnej koncepcji kształcenia na kierunku studiów „geografia”, jaką jest przygotowanie absolwentów umiejących łączyć wiedzę przyrodniczą z wiedzą o działalności człowieka, a także umiejących właściwie interpretować zjawiska i procesy zachodzące w przestrzeni geograficznej oraz zarządzać

tą przestrzenią i jej zasobami w racjonalny i perspektywiczny sposób na bazie najnowszych osiągnięć naukowych.

Wydział zapewnia publiczną dostępność opisu efektów kształcenia poprzez ich umieszczenie na stronie internetowej, na której dostępne są także programy i plany studiów, natomiast sylabusy przedmiotów są dostępne poprzez USOS. Studenci są informowani na początku semestru o efektach kształcenia, w szczególności o tym jaką wiedzę oraz umiejętności zdobędą na konkretnych zajęciach. Zaznajamiani są ze sposobami zaliczenia przedmiotu, literaturą oraz zakładanymi efektami kształcenia.

- 2) efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne,

Efekty kształcenia ocenianego kierunku studiów sformułowano w sposób powszechnie zrozumiały, stosując właściwe nazewnictwo. Poszczególnym efektom nadano właściwą symbolikę i przypisano do odpowiednich efektów obszaru nauk przyrodniczych za wyjątkiem wskazanych wyżej niewłaściwych odniesień, które należy wyeliminować. Treść merytoryczna poszczególnych efektów jest jasna i precyzyjnie sformułowana. Efekty kształcenia dla studiów I i II stopnia wyraźnie zróżnicowano i wynikają z nich wyższe kwalifikacje, które nabywa słuchacz studiów II stopnia. Kierunkowe efekty kształcenia zostały przypisane do modułów/przedmiotów w ramach których będą realizowane. . Na podstawie analizy poszczególnych efektów kształcenia można stwierdzić, że zostały one określone w sposób pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji wg przyjętych metod ceny.

Studenci również wskazali, że efekty są dla nich zrozumiałe oraz są sprawdzalne. Podkreślili, że co do zasady nauczyciele akademicy dbają o to, aby każdy student wiedział, czym są efekty kształcenia i jaki był cel ich wprowadzenia. Podczas pierwszych zajęć są one szczegółowo omawiane. jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiając weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny,

Podstawowe zasady oceny efektów kształcenia określone zostały w Regulaminie Studiów przyjętym Uchwałą Nr 26 Senatu Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 27 marca 2007 r. w sprawie *Regulaminu studiów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (tekst jednolity – Obwieszczenie Nr 4 Rektora Uczelni z dnia 10 lipca 2012 r. z późn. zm.)*.

Stopień opanowania wiedzy przez studentów w zakresie danego przedmiotu podlega okresowej weryfikacji. Zgodnie z *Regulaminem studiów* określającym warunki i tryb odbywania zajęć dydaktycznych oraz zaliczenia semestru/roku (§ 22-37 Regulaminu), okresem zaliczeniowym jest semestr albo rok akademicki. Uchwałą w tej sprawie podejmuje Rada Wydziału. Rada Wydziału określa w ramach planu studiów zajęcia, w których udział jest obowiązkowy oraz ustala sposób ich zaliczenia. Prowadzący zajęcia jest obowiązany podać na pierwszych zajęciach, do wiadomości studentów, warunki uzyskania zaliczenia zajęć, w tym zasady usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach, a w uzasadnio-

nych przypadkach może zwolnić studenta z udziału w nich, określając jednocześnie warunki, sposób i termin ich zaliczenia. Prowadzący zajęcia dokonuje zaliczenia zajęć obowiązkowych na podstawie obecności, oceny aktywności studenta oraz uzyskanych przez niego ocen. W przypadku przedmiotów kończących się egzaminem, egzaminator podaje zakres i formę egzaminu. Warunkiem zaliczenia semestru lub roku studiów jest uzyskanie zaliczenia zajęć określonych planem studiów i zdanie wszystkich egzaminów z przedmiotów kończących się egzaminem w danym semestrze lub roku oraz uzyskanie odpowiedniej liczby punktów ECTS. Jeżeli wykład z tego samego przedmiotu kończący się egzaminem prowadzony jest przez kilku nauczycieli akademickich, student składa egzamin u jednego z nich, według własnego wyboru, o ile umożliwiają to względy organizacyjne. Student jest informowany o uzyskanych wynikach egzaminów i zaliczeń w elektronicznym systemie USOS. Zaliczenie przedmiotu stwierdza się wpisem do protokołu zaliczenia przedmiotu sporządzanego w postaci wydruku danych elektronicznych oraz w karcie okresowych osiągnięć studenta sporządzanej w postaci wydruków danych z systemów teleinformatycznych.

Formy weryfikacji przedmiotowych efektów kształcenia zostały przedstawione w *Formularzach opisu modułu kształcenia*, a także w zestawieniach tabelarycznych pt. „*Moduły kształcenia wraz z zakładanymi efektami kształcenia*” opracowane dla programu studiów I i II stopnia i oferowanych specjalności, poprzedzone charakterystyką programu studiów, jednak, brakuje precyzyjnego powiązania: efekt przedmiotowy - metoda oceny - efekt kierunkowy. W sylabusach również nie wykazano tego powiązania.

Można jednak uznać, że system weryfikacji efektów kształcenia stosowany na ocenianym kierunku studiów jest kompleksowy, ponieważ obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia oraz wszystkie jego etapy. Weryfikacja wiedzy oraz umiejętności odbywa się poprzez testy, kolokwia, udział i aktywność w trakcie zajęć, ocenę prezentacji, projektów, posterów, egzaminy w formie pisemnej i ustnej, sprawozdania, ewentualnie kolokwium z ćwiczeń terenowych oraz pracę i egzamin dyplomowy. Sposób oceniania prac zaliczeniowych, egzaminów i innych form weryfikowania osiągniętych efektów kształcenia uzależniony jest od specyfiki przedmiotu. Umiejętności są weryfikowane zarówno podczas zajęć praktycznych (ćwiczeń, laboratoriów, seminariów, w tym np. poprzez ocenę prezentacji multimedialnych czy umiejętności wykorzystania technik i narzędzi badawczych do interpretacji pozyskanych danych, umiejętności interpretacji zjawisk i procesów przyrodniczych) prowadzonych na Uczelni, jak i podczas zajęć terenowych i praktyk. Zdefiniowane kompetencje społeczne, mogą być weryfikowane zarówno podczas zajęć praktycznych, praktyk studenckich (np. umiejętność współdziałania w grupie, łatwość nawiązywania kontaktów, umiejętność określania priorytetów służących określeniu zadania, otwartość i tolerancja, umiejętność identyfikacji i rozstrzygnięcia dylematów związanych z wykonywaniem zawodu, dyskusję i dobór argumentów, itp.), jak i podczas specjalistycznych zajęć fakultatywnych (np. jest świadomy odpowiedzialności za bezpieczeństwo pracy w ramach prowadzonych badań i działalności zawodowej, jest świadomy stałego doskonalenia swoich kompetencji personalnych i zawodowych, rozumie

potrzebę uczenia się przez całe życie, motywuje innych do pracy nad własnym rozwojem,). Analiza sposobów weryfikacji efektów pozwala stwierdzić, iż stosowane formy weryfikacji są właściwe i umożliwiają weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągnięcia efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia.

Istotnym elementem służącym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów są praktyki. Zasady odbywania praktyk reguluje szczegółowo Zarządzenie Nr 100 Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 10 sierpnia 2009 r. w sprawie zasad odbywania praktyk studenckich. Zgodnie z powyższym Zarządzeniem, i na podstawie § 25 Regulaminu studiów UMK - sposób i tryb odbywania oraz zaliczania studenckich praktyk zawodowych ustala Rada Wydziału, z uwzględnieniem zarządzenia Rektora Uczelni. Na posiedzeniu Rady Wydziału Nauk o Ziemi w dniu 23 listopada 2012 r. przyjęto wspomnianą wcześniej Uchwałę nr 23 zatwierdzającą m.in. objęcie programem kształcenia na wszystkich kierunkach realizowanych na Wydziale, w tym kierunku „geografia”, Regulaminy praktyk zawodowych oraz ćwiczeń terenowych.

Za całokształt spraw związanych z organizacją i przebiegiem zawodowych praktyk studenckich na kierunku odpowiedzialny jest Pełnomocnik Dziekana ds. praktyk zawodowych studentów (powołany na kadencję 2012-2016 Zarządzeniem nr 2/2012 Dziekana Wydziału Nauk o Ziemi z dnia 10 września 2012 r.).

Efekty kształcenia, w szczególności w zakresie kompetencji społecznych i umiejętności nabyte przez studenta w trakcie praktyki zawodowej są weryfikowane poprzez analizę *Dziennika Praktyk*, rozmowę kontrolną oraz *Formularz oceny praktykanta* (zał. Nr 7d), który jest wypełniany przez opiekuna sprawującego opiekę nad studentem, w instytucji w której student odbywał praktykę

Na Wydziale Nauk o Ziemi funkcjonuje zatwierdzona Przez Dziekana w dniu 24 kwietnia 2014 r. procedura pt. *Ocena realizacji zakładanych efektów kształcenia*.

Plany i programy studiów oraz opisy poszczególnych przedmiotów są dostępne na stronie internetowej Wydziału. Studenci mają więc nieograniczony dostęp do materiałów związanych z systemem oceny efektów kształcenia. Studenci są informowani przez nauczycieli akademickich o stawianych im wymaganiach, formie zaliczenia oraz zasadach punktowania.

Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci podkreślili, że znane są im zasady zaliczenia poszczególnych przedmiotów, znają kryteria oceniania (czasem na początku semestru nauczyciele akademicy omawiają ze studentami formę zaliczenia/egzaminu, konsultują formę przeprowadzanych sprawdzianów wiedzy – np. czy pytania będą testowe czy opisowe itp.).

Zdaniem studentów zakładane efekty kształcenia są weryfikowane we wszystkich trzech obszarach (wiedza, umiejętności, kompetencje), a sposób weryfikacji jest adekwatny do ich charakterystyki. Najczęstszą formą weryfikującą wiedzę studentów jest praca pisemna. Poza tym stosowane są też inne formy weryfikujące umiejętności i kompetencje (np. zadania grupowe, projekty, czy zaliczenia praktyk terenowych).

Z informacji zawartych w Raporcie samooceny wynika, że studenci geografii w sesji egzaminacyjnej w roku akademickim 2013/2014 (w semestrze letnim), uzyskali w przeważającej większości oceny niedostateczne oraz dostateczne (sumarycznie 698 ocen na 975 wystawionych). Łączna liczba uzyskanych ocen niedostatecznych wynosiła 356, z czego większość (76%) została poprawiona na ocenę pozytywną. Osoby, które w wyniku poprawek nie uzyskały oceny pozytywnej zostały skierowane na powtarzanie roku, warunkowe zaliczenie etapu studiów lub zrezygnowały ze studiów. Natomiast wśród ocen zaliczeń dominowały oceny bardzo dobre (27%) oraz dobre (26%), a oceny niedostateczne stanowiły 1,6% wszystkich ocen. Łącznie oceny niedostateczne uzyskiwane przez studentów geografii w sesji egzaminacyjnej w roku akademickim 2013/2014, podczas egzaminów i zaliczeń stanowiły 9% wszystkich ocen. Natomiast studenci kończący studia drugiego stopnia w roku akademickim 2013/2014 uzyskali średnią ze studiów, liczoną z ocen wszystkich wymaganych egzaminów i zaliczeń (bez oceny z egzaminu dyplomowego), na poziomie 4,35 i wartość ta była wyższa od średniej (4,23) uzyskanej w roku akademickim 2012/13.

W ocenianej Jednostce struktura ocen jest monitorowana. Jednak warto byłoby opracować strukturę ocen dla wszystkich, ewentualnie wybranych przedmiotów dla I, II i III roku I^o studiów oraz I i II roku II° studiów i identyfikować jej przyczyny, a także analizować oceny na tle wyników rekrutacji.

Ogólne zasady związane z procesem dyplomowania oraz zakończeniem studiów przedstawione są w § 48-60 Regulaminu studiów UMK i dotyczą w szczególności: wyboru opiekuna pracy dyplomowej; wyboru, zgłaszania i zatwierdzania tematów prac dyplomowych; składania prac dyplomowych, przygotowywania recenzji prac dyplomowych oraz przebiegu egzaminu dyplomowego. Zgodnie z § 56 ust. 1 Regulaminu studiów warunkiem dopuszczenia studenta do egzaminu dyplomowego jest zaliczenie wszystkich przedmiotów, złożenie wszystkich egzaminów oraz zaliczenie praktyk studenckich przewidzianych w planie studiów, a jeżeli plan studiów i program kształcenia przewiduje przygotowanie pracy dyplomowej – uzyskanie oceny pozytywnej z pracy dyplomowej. Ukończenie studiów następuje po złożeniu egzaminu dyplomowego z wynikiem co najmniej dostatecznym. Datą ukończenia studiów jest dzień złożenia egzaminu dyplomowego.

W Uczelni obowiązuje ponadto *Procedura ukończenia studiów wyższych w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu* zatwierdzona Zarządzeniem Nr 59 Rektora UMK z dnia 28 maja 2009 r., natomiast obowiązki związane z przeprowadzeniem egzaminów i zaliczeń oraz dokumentowaniem ich wyników w systemie USOS Rektor Uczelni określił w Zarządzeniu Nr 167 z dnia 24 listopada 2009 r. (z późn. zm.). W *Procedurze ukończenia studiów* określono również wymogi, jaki musi spełniać praca dyplomowa. W UMK praca dyplomowa jest składana w wersji papierowej oraz w wersji elektronicznej w Archiwum Prac Dyplomowych.

Rada Wydziału Nauk o Ziemi wprowadziła Uchwałą nr 72 z dnia 24 maja 2013 r. *Procedurę złożenia pracy magisterskiej i przebiegu egzaminu dyplomowego*, natomiast

Regulamin egzaminu licencjackiego zatwierdzony został Uchwałą nr 23 Rady Wydziału Nauk o Ziemi z dnia 23 listopada 2012 r. w sprawie *regulaminów ćwiczeń terenowych, egzaminu licencjackiego (dla studentów z naboru 2011/2012), praktyk zawodowych, opiekuna roku*. Określono w nim takie elementy jak: cele egzaminu, organizację, formę, a także zakres, kryteria oceny wyników, przebieg oraz warunki egzaminu poprawkowego. Na podstawie przeglądu testów egzaminacyjnych można stwierdzić, iż egzamin obejmował treści kierunkowe zawarte w programach studiów licencjackich na kierunku geografia. Egzamin dla specjalności nauczycielskiej (nauczanie geografii i biologii) obejmował dodatkowo treści kształcenia nauczycielskiego i dodatkowej specjalności nauczycielskiej. Stopień trudności pytań (zawartych w teście) był odpowiedni do poziomu studiów i pozwalał na sprawdzenie wiedzy i umiejętności (w tym myślenia analitycznego i syntetycznego) zdobytej w trakcie studiów I stopnia. Studenci rozpoczynający studia I stopnia w roku akademickim 2012/2013 mają obowiązek składania prac dyplomowych.

Zespół oceniający dokonał także przeglądu wybranych prac dyplomowych. Analiza prac magisterskich pokazała, że ich tematy zgodne są z kierunkiem studiów, przedstawiają nakład pracy studenta i na ogół prawidłowo odnoszą się do określonego w celu pracy problemu, mają charakter opracowań teoretyczno-badawczych i eksperymentalnych, są wykonane starannie pod względem formalnym. Zadawane na egzaminie magisterskim pytania dotyczą głównie problematyki związanej z tematem pracy oraz specjalności, natomiast tylko w niektórych przypadkach nawiązują do kierunku studiów. Odpowiedź na każde z pytań oceniana jest oddzielnie, w skali ocen od 2 do 5. Na wniosek studenta lub kierującego pracą może zostać zorganizowany otwarty egzamin dyplomowy.

Analiza wyników z egzaminu dyplomowego przeprowadzonego w roku akademickim 2013/2014 na obydwu poziomach studiów wskazuje, że ich rozkład jest inny niż rozkład z sesji egzaminacyjnej. W strukturze uzyskiwanych ocen przeważają oceny bardzo dobre, plus dobre i dobre, które stanowią łącznie prawie 79% wszystkich uzyskanych ocen. Zdarzają się również oceny niedostateczne (2%).

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. np. protokoły egzaminacyjne i dyplomy oraz suplementy prowadzona jest prawidłowo.

Teczki akt osobowych studenta przechowuje się w archiwum Uczelni przez okres 50 lat (zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188). Teczka zanim trafi do archiwum, jest przechowywana przez okres 2 lat w Dziekanacie Wydziału.

Problem odsiewu studentów geografii, jak i innych kierunków prowadzonych na Wydziale jest przedmiotem corocznej szczegółowej analizy i dyskusji. Potwierdzeniem tych działań jest np. posiedzenie Kierowników Katedr zwołane w dniu 27 marca 2014 r. na którym prezentowano wyniki analiz oraz dyskutowano różne rozwiązania, które można wdrożyć. (m.in. indywidualne podejście do studentów, dostosowanie treści i poziomu zajęć, w szczególności wykładów do poziomu wiedzy studentów, będącej pokłosiem reformy

szkolnictwa, uatrakcyjnienie zajęć poprzez zastosowanie nowoczesnych metod dydaktycznych, uwzględnianie zainteresowań studentów). Działania te wskazują na głęboką troskę Władz Wydziału o studentów. Zasadniczą przyczyną odsiewu studentów podawaną przez Władze Wydziału Nauk o Ziemi jest niepodjęcie studiów lub rezygnacja ze studiów, zwłaszcza na pierwszym roku studiów pierwszego stopnia (odsiew ten wynosił odpowiednio: 26% w roku akad. 2013/2014, 34% w roku akad. 2012/13 oraz 44% w roku akad. 2011/2012). Na wyższych rocznikach odsiew jest niższy (od 8 do 13%). Kolejną podawaną przyczyną jest nieuzyskanie zaliczenia przedmiotu lub semestru, co skutkuje skreśleniem z listy studentów lub powtarzaniem roku. I tak w dwóch kolejnych analizowanych latach akademickich (2012/2013 oraz 2013/2014) odpowiednio na studiach I^o zrezygnowało 17 studentów, zaś 21 studentów nie uzyskało zaliczeń; na studiach 2° odsiew ten był znacznie mniejszy (3 osoby zrezygnowały ze studiów, 2 nie uzyskały zaliczenia); na studiach 1° zrezygnowało 19 osób, a 57 nie uzyskało zaliczenia, na studiach II° 12 zrezygnowało, zaś 17 nie uzyskało zaliczenia. Natomiast z analizy odsiewu dla poszczególnych specjalności realizowanych na ocenianym kierunku studiów wynika, iż najwyższy odsetek odsiewu jest na specjalności geografia nauczycielska. Na studiach II stopnia główną przyczyną odsiewu jest skreślenie z listy przez Dziekana, m.in. na skutek niezłożenia lub nieterminowego złożenia pracy dyplomowej lub braku wymaganych zaliczeń.

Z przedstawionych powyżej informacji wynika, że Wydział monitoruje i diagnozuje przyczyny odsiewu studentów, a rezultatem corocznych analiz są podejmowane działania mające zapobiegać tak dużej skali omawianego zjawiska, w szczególności na studiach pierwszego stopnia (np. poprzez stworzenie listy rankingowej przedmiotów trudnych do zaliczenia, weryfikację programu zajęć, wprowadzenie działań naprawczych), co należy ocenić bardzo pozytywnie.

- 3) jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia,

Obowiązek monitorowania losów zawodowych absolwentów uczelni wyższych, jaki nakłada znowelizowana Ustawa o szkolnictwie wyższym, realizowany jest w Uniwersytecie od roku 2008 przez Biuro Zawodowej Promocji Studentów i Absolwentów UMK (powstałe na mocy Zarządzenia Rektora z dnia 26 stycznia 1993 r. jako komórka organizacyjna podporządkowana Prorektorowi ds. Studentów, której zakres działania dotyczył pośrednictwa zawodowego dla absolwentów UMK, doradztwa i przekazywania informacji dotyczących dalszego kształcenia, kursów specjalistycznych, studiów podyplomowych i doktoranckich oraz szeroko pojętych możliwości kształtowania kariery zawodowej studentów).

Natomiast Zarządzeniem nr 124 Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 24 czerwca 2014 roku ustalono procedurę monitorowania losów absolwentów w UMK w Toruniu. Absolwenci kierunku (po wyrażeniu zgody na wzięcie udziału a ankiecie) są proszeni o wypełnienie ankiety dwukrotnie – po pół roku od zakończenia studiów oraz

po 3 latach – matryca każdej z tych ankiet jest różna. Za pozyskiwanie deklaracji udziału w badaniach losów absolwentów odpowiada kierownik właściwego dziekanatu.

Pierwsze badania losów absolwentów rozpoczęto w 2008 roku (absolwenci 2007/2008) i miało ono charakter pilotażowy. Studenci geografii objęci są badaniami losów absolwentów od samego początku prowadzenia monitoringu.

W przeprowadzonych w 2012 roku w badaniu wzięło udział 51 absolwentów geografii, w tym 33 stopnia I i 18 stopnia II, którzy odpowiedzieli na pytania dotyczące aktywności zawodowej w 7 miesięcy od ukończenia studiów w 2011 roku. Analiza uzyskanych wyników dla całej próby (Wydział Biologii i Nauk o Ziemi) wykazała, że: 21,8% absolwentów I stopnia podjęło pracę, zaś ponad 84% uczy się nadal, 8% nie pracuje i nie uczy się, zaś w grupie absolwentów II stopnia ok. 56% podjęło pracę, a 26% nie pracuje. O losach pozostałych absolwentów brak wiadomości.

Szczegółowe analiza badań dotycząca losów rocznika 2013 (pierwsi absolwenci Wydziału Nauk o Ziemi) wykazała, że do badania zgłosiło się 76,46% absolwentów (wzrost o 16,01 pp.). Spowodowało to, że nastąpiła zmiana w Uniwersytecie na pozycji prowadzącego w odsetku osób podlegających badaniu. Wydział Nauk o Ziemi zastąpił wieloletniego lidera – Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania. Obecnie trwa etap badania tego rocznika w 6 miesięcy po ukończeniu studiów.

Zagadnienia poruszane w ankiecie dotyczą pozycji absolwenta danego kierunku na rynku pracy, w tym jego obecnej aktywności (czy pracuje, jest bezrobotny, czy się doszkała). Kwestionariusz koncentruje się również na kwestiach związanych z zajmowanym stanowiskiem, formą zatrudnienia, wiedzą i umiejętnościami potrzebnymi do zajmowania określonego stanowiska i czy te kompetencje mieli możliwość zdobycia w trakcie studiów. Absolwenci wskazują także na elementy, o które wg nich powinny być rozszerzone zajęcia, aby odpowiadały potrzebom zajmowanego przez nich stanowiska. Zespół oceniający uważa, iż zestaw pytań ujęty w ankiecie pozwala na doskonalenie oferty edukacyjnej. Wyniki ankiet są opracowywane i przetwarzane na poziomie ogólnouczelnianym, a raporty przekazywane są władzom poszczególnych wydziałów. Matryca ankiet sukcesywnie jest zmieniana i modyfikowana, tak, aby była jak najbardziej przydatna przy ocenie efektywności kształcenia na ocenianym kierunku. Pozyskiwane badania z monitorowania losów zawodowych absolwentów mają wpływ na doskonalenie programu kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ponadto doskonalenie oferty edukacyjnej jest także wynikiem konsultacji z pracodawcami oraz studentami. W przyjętych programach studiów w roku akademickim 2012/2013 uwzględniono m.in. opinie pracodawców, studentów i absolwentów wprowadzając dwie specjalności (nauczycielską z nauczaniem przyrody oraz geografię turystyczną), a np. w programach realizowanych w roku akademickim 2013/2014 wprowadzono większą liczbę zajęć praktycznych (np. zwiększono liczbę godz. z ćwiczeń terenowych z 24 do 40 godz.).

W uchwale Prezydium PKA z 2.09.2009 uwagi i zalecenia dotyczyły m.in. zapewnienia większego udziału pracodawców w kształtowaniu programu kształcenia oraz zbyt wąskiego

zakresu egzaminu dyplomowego. Zalecenia te zostały w pełni uwzględnione, co potwierdzają przedstawione ZO dokumenty.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Zespół Oceniający podczas wizytacji zapoznał się z pracami etapowymi – były to testy zaliczeniowe i egzaminacyjne, zestawy pytań do odpowiedzi pisemnej, prace etapowe realizowane w trakcie ćwiczeń oraz sprawozdania z ćwiczeń terenowych. Na podstawie przykładowych prac przedstawionych do oceny można stwierdzić, że stopień ich trudności w pełni odpowiada wymaganiom stawianym studiom wyższym. Z dokumentacji ćwiczeń terenowych wynika, iż studenci w trakcie ich odbywania dokonują prawidłowych obserwacji i nabywają umiejętności praktycznych przy wykorzystaniu odpowiednich środków i narzędzi. Pytania z egzaminów oraz testów zaliczeniowych wskazują, iż odpowiadają one treściom kształcenia i pozwalają na weryfikację założonych efektów kształcenia.

Na studiach licencjackich do roku akademickiego 2013/2014 zasady dyplomowania przewidywały egzamin dyplomowy. Zespół otrzymał do wglądu teczkę absolwentów kończących studia w 2013 roku. Były w nich protokoły z egzaminu dyplomowego zawierające skład komisji egzaminacyjnej (przewodniczący i pięciu lub czterech członków – zgodny Regulaminem egzaminu), oceny z egzaminu opatrzone kodem pytań, średnia ze studiów oraz ocena końcowa. Egzamin dyplomowy w roku akademickim 2012/2013 (a więc dla rozpoczynających studia w roku akad. 2010/2011) oraz w 2013/2014 odbywał się na podstawie testu jednokrotnego wyboru. Np. dla specjalności nauczycielskiej - nauczanie geografii i biologii test wyboru składał się z pytań utworzonych na podstawie zagadnień przygotowanych z 27 przedmiotów oraz z 17 przedmiotów realizowanych na kierunku dla pozostałych studentów geografii. Były to trzy lub cztery zagadnienia dla każdego przedmiotu. Zagadnienia obejmowały zarówno geografię fizyczną, jak i społeczno-ekonomiczną, a także geologię, systemy informacji geograficznej, teledetekcję oraz kartografię i topografię, geografię regionalną i podstawy kształtowania i ochrony środowiska, a dla specjalności nauczycielskiej również dydaktykę geografii, psychologię i pedagogikę oraz zagadnienia z zakresu biologii. Zagadnienia były wcześniej zatwierdzone przez Radę Wydziału. Test składający się z 50 pytań zarówno dla studentów specjalności nauczycielskiej, jak i pozostałych był dobrze skonstruowany, stopień trudności odpowiedni do poziomu studiów, a zawarte w nim pytania weryfikowały nabytą na studiach wiedzę. Każde pytanie oceniane było w skali 0-1, na ocenę dostateczną wymagane było uzyskanie 26 pkt. Studenci z wyprzedzeniem co najmniej półrocznym byli informowani o zagadnieniach, na podstawie których zostały sformułowane pytania egzaminacyjne. Przygotowaniem i przeprowadzeniem egzaminu zajmowała się powołana do tego celu sześciuosobowa Komisja Egzaminacyjna.

Analiza prac magisterskich wykazała, iż mają one zróżnicowany charakter, oprócz prac bardzo dobrych i dobrych zdarzają się prace słabsze. Parce mają charakter teoretyczno-badawczy, niektóre eksperymentalny, posiadają treści o walorach merytorycznych, badawczych i kształceniowych. Promotorami wszystkich prac byli profesorowie i doktorzy habilitowani. W niektórych przypadkach pytania egzaminacyjne były

zbyt ściśle związane z tematem pracy, nie miały charakteru przeglądowego. Recenzje prac na ogół napisane są rzeczowo, wartościująco i mają merytoryczny charakter. Zdarzają się przypadki zawyżania ocen. Wszystkie sprawdzone teczki indywidualne absolwentów zawierają kompletne zestawy dokumentów.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego⁴ w pełni
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Wydział sformułował kierunkowe efekty kształcenia dla kierunku „geografia” wyodrębniając kierunek z obszaru nauk przyrodniczych, dziedziny nauk o Ziemi, dyscypliny geografia. Jednakże efekty kierunkowe należy w całości odnieść do obszaru nauk przyrodniczych, dziedziny i dyscypliny definiującej kierunek i wyeliminować pojedyncze odniesienia do innych obszarów nauki. Opis efektów jest spójny i spełnia wymogi KRK, efekty przedmiotowe rozwijają i uszczegółwiają efekty kierunkowe. Efekty kierunkowe i modułowe/przedmiotowe uwzględniają zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Sformułowane efekty dla studiów II stopnia uwzględniają zaawansowaną i pogłębioną wiedzę, a także charakteryzują się dojrzałymi umiejętnościami i kompetencjami społecznymi w porównaniu do efektów określonych dla studiów I stopnia. Wydział zapewnia publiczną dostępność efektów kształcenia poprzez umieszczenie ich na stronie internetowej.

2) Efekty kształcenia zostały określone w sposób przystępny i zrozumiały. Ich opis zawiera podstawowe treści dla ocenianego kierunku, a pełna realizacja prowadzi do osiągnięcia założonych kompetencji absolwenta. System oceny efektów kształcenia jest przejrzysty, obejmuje wszystkie kategorie tych efektów i przewiduje dla nich adekwatne sposoby weryfikacji, powszechnie stosowane w procesie kształcenia na kierunku studiów „geografia”. System oceny efektów kształcenia jest ogólnie dostępny i dobrze znany studentom.

3) Jednostka opracowała przejrzysty system oceny efektów kształcenia uzyskiwanych w ramach poszczególnych przedmiotów. Jest on przedstawiony w Regulaminie studiów UMK, a także w formularzach modułów efektów kształcenia oraz w zestawieniach tabelarycznych „Moduły kształcenia wraz z zakładanymi efektami kształcenia”. System ten pozwala na weryfikację zarówno wiedzy, umiejętności, jak i kompetencji społecznych uzyskiwanych przez studentów, poprzez stosowanie różnorodnych metod dydaktycznych. Studenci są odpowiednio poinformowani o systemie oceny efektów kształcenia. Proces weryfikacji odbywa się w sposób stały, w ramach poszczególnych przedmiotów. Prace magisterskie na ogół są na wysokim poziomie merytorycznym, a ich tematy całkowicie mieszczą się w zakresie kierunku geografia. Wydział monitoruje i diagnozuje przyczyny odsiewu studentów i podejmuje działania mające zapobiegać wysokiemu ich odsiewowi, w szczególności na studiach pierwszego stopnia.

4) W Uczelni stworzony został system monitorowania losów absolwentów i prowadzone są badania pozwalające na pozyskiwanie informacji w tym zakresie. Biuro Karier UMK monitoruje m.in. losy absolwentów kierunku „geografia” oraz dokonuje analiz w skali całej Uczelni. Wyniki uzyskiwane z tych badań (w formie rocznych raportów) zostały już wykorzystane przez Wydział do modyfikacji programów studiów.

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- 1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta,

Studia geograficzne zarówno na I i II stopniu kształcenia prowadzone są w profilu ogólnoakademickim. Na studiach I stopnia realizowane są dwie wygaszane specjalności: geografia turystyczna (2 i 3 rok) oraz nauczycielska – nauczanie przyrody (3 rok), co jest związane z uruchomieniem (wspólnie z Wydziałem Biologii) zbliżonych kierunków studiów I stopnia (turystyki i rekreacji oraz nauczania przyrody) oraz studia geograficzne bez specjalności. Na studiach II stopnia funkcjonują obecnie trzy specjalności: geografia fizyczna, geografia społeczno-ekonomiczna oraz nauczycielska – nauczanie geografii, wygaszona została specjalność geoturystyka. Zniesienie specjalności od roku akademickiego 2014/2015 na studiach stacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia wprowadzane zostało Zarządzeniem nr 74 Rektora UMK z dnia 22 kwietnia 2014 r.

Proces kształcenia ukierunkowany jest na indywidualne potrzeby studentów, dostarcza im aktualnej i komplementarnej wiedzy o środowisku geograficznym, kształtuje jego umiejętności intelektualne i praktyczne, wskazując jednocześnie na możliwości zastosowania zdobytej wiedzy w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego.

Na Wydziale Nauk o Ziemi UMK programy kształcenia uwzględniające KRK zostały wdrożone od początku roku akademickiego 2012/2013. W ramach cyklicznego przeglądu programów i ewaluacji procesu kształcenia obecnie realizowany program studiów I stopnia został zmodyfikowany. W Raporcie samooceny i załącznikach do niego przedstawiono odrębne programy studiów obowiązujące od roku akademickiego 2014/2015 dla I roku studiów stacjonarnych oraz od roku 2013/2014 – obowiązujące dla II i III roku geografii dla specjalności „geografia turystyczna” i nauczycielska – „nauczanie przyrody”.

Studia I stopnia trwają 6 semestrów. Program studiów geograficznych I stopnia realizowany na ocenianym kierunku studiów jest tak skonstruowany, aby wyposażyć absolwenta w wszechstronną wiedzę ogólnogeograficzną umożliwiającą kompleksowe i syntetyczne postrzeganie procesów i zjawisk przyrodniczych oraz społeczno-gospodarczych, prowadzenie badań terenowych, laboratoryjnych, wykonywanie pomiarów i obserwacji, analizę danych przestrzennych, posługiwanie się nowoczesnymi metodami i technikami badawczymi, w tym informatycznymi i oprogramowaniem GIS, analizowanie relacji kształtujących funkcjonowanie systemu przyroda - człowiek i na tej podstawie tworzenie własnych rozwiązań, syntez i opracowań o charakterze praktycznym.

Obowiązujący od roku akademickiego 2014/2015 program i plan studiów stacjonarnych pierwszego stopnia został zatwierdzony Uchwałą Rady Wydziału NoZ z dnia 11.04.2014 r. Obejmuje łącznie 1911 godzin, co po uwzględnieniu pracy własnej studenta niezbędnej do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia odpowiada 180 punktom ECTS. Program studiów I stopnia obejmuje przedmioty z podziałem na moduły kształcenia wraz z liczbą realizowanych godzin i punktów ECTS. Treści realizowane na studiach I stopnia są właściwe dla odpowiednich subdyscyplin geografii. Zostały one przypisane do modułów i przedmiotów wchodzących w skład modułów kształcenia. Program zawiera: moduły kierunkowe (6), w tym 19 przedmiotów (łącznie 1195 godz.), moduł ogólny i GIS (4 przedmioty, w tym Bezpieczeństwo i higiena pracy - 101 godz.), moduł – treści poszerzające wiedzę ogólną (2 wykłady ogólnouniwersyteckie – 90 godz.), moduł – treści poszerzające wiedzę podstawową (6 przedmiotów po 30 godz. każdy, tj. 120 godz.) moduł – treści poszerzające wiedzę geograficzną, obejmujący przedmioty do wyboru (łącznie 165 godz., w tym 90 h w sem. III, 15 h w sem. IV, 30 h w sem. V i 30 h w sem. VI) oraz zajęcia z wychowania fizycznego do wyboru (60 h), język obcy do wyboru 120 godz., seminarium – 60 godz. i praktyki zawodowe (3 tygodnie). Taka struktura programu jest właściwa i umożliwia uzyskanie założonych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W strukturze przedmiotów ściśle zachowany jest udział procentowy poszczególnych modułów kształcenia w ogólnej liczbie godzin toku studiów. Również dobór przedmiotów oraz ich zróżnicowana forma (wykłady, ćwiczenia, ćwiczenia laboratoryjne, ćwiczenia terenowe, praktyki) wchodzących w skład poszczególnych modułów jest prawidłowy. Udział zajęć aktywnych wynosi 60,3%, i jest to liczba stosunkowo wysoka, przy czym w tej grupie przeważają ćwiczenia audytoryjne (25,2%) nad laboratoryjnymi (16,5%). Zajęcia do wyboru stanowią odpowiednio: na geografii – 41,1%, na specjalności geografia turystyczna - 35,0%, na specjalności nauczycielskiej – nauczanie przyrody – 30,6% ogólnej liczby punktów ECTS.

W ramach programu studiów I stopnia - specjalność **geografia turystyczna** zatwierdzonego Uchwałą Rady Wydziału z dnia 19.04. 2013 r, przewidziano do realizacji 1802 godziny i 180 pkt. ECTS. Treści kształcenia przypisane modułom kierunkowym obejmują łącznie 1086 godz., w tym 423 godz. przeznaczono na treści specjalnościowe, są to przedmioty dotyczące geografii turystycznej, społecznych i ekonomicznych aspektów turystyki oraz wypoczynku i rekreacji. Poza tym student tej specjalności ma do wyboru wykłady z oferty uniwersyteckiej (treści poszerzające wiedzę ogólną – 60h), treści ogólne i GIS (101 h), treści poszerzające wiedzę podstawową (120 h) oraz dwa bloki przedmiotów do wyboru (z geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej- 210 h), a także zajęcia z wychowania fizycznego, języka obcego i moduł seminarium oraz praktyki zawodowe. Przedmioty specjalnościowe oraz do wyboru dobrze profilują program oferowanej specjalności Udział zajęć aktywnych wynosi 57,9%. Analiza treści kształcenia przedstawionych w sylabusach oraz form zajęć, a także matrycy odniesień pozwala uznać, że możliwa jest realizacja zakładanych efektów kształcenia.

Charakterystyka programu studiów pierwszego stopnia na kierunku „geografia” – **specjalność nauczycielska – nauczanie przyrody** została przedstawiona w Raporcie samooceny na str. 25-29 oraz w zał. nr 5c. Dokumenty dotyczące planu i programu studiów są także dostępne na stronie internetowej Wydziału. Studenci tej specjalności uzyskują uprawnienia do nauczania przyrody w szkole podstawowej. Program studiów obejmuje ogółem 1802 godz. oraz 210 godz. praktyk nauczycielskich, co odpowiada 180 punktom ECTS. Program ten jest zgodny z rozporządzeniem MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela oraz z Zarządzeniem nr 64 Rektora UMK w Toruniu z dnia 11 maja 2012 r. w sprawie wprowadzenia w UMKN jednolitego modelu kształcenia nauczycieli na studiach wyższych. Program i plan studiów tej specjalności został zatwierdzony Uchwałą Rady Wydziału UMK z dnia 19.04. 2013 r. Realizowane treści programowe zostały przyporządkowane, podobnie jak w pozostałych programach do modułów kształcenia. Dobór przedmiotów i treści wchodzących w skład poszczególnych modułów kształcenia oraz form zajęć jest właściwy. Moduły/przedmioty specjalnościowe, w szczególności wybrane zagadnienia z biologii, wybrane zagadnienia z fizyki i chemii, przygotowanie w zakresie psychologiczno-pedagogicznym, przygotowanie w zakresie dydaktycznym do nauczania przyrody (240h), w tym praktyka przedmiotowo-metodyczna z przyrody (120h), przygotowanie w zakresie dydaktycznym do nauczania geografii (120h), w tym praktyka przedmiotowo-metodyczna z geografii (60h) oraz przedmioty do wyboru dobrze profilują program tej specjalności i pozwalają na osiągnięcie właściwej struktury kwalifikacji absolwenta. Analiza programu studiów, w tym treści kształcenia przedstawionych w sylabusach, oraz zestawienia odniesień zawarte w macierzy kierunkowych efektów kształcenia pozwalają stwierdzić, iż w pełni możliwe są osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Obecnie specjalność ta (jako wygasająca) jest realizowana tylko na III roku studiów.

Program kształcenia na poszczególnych specjalnościach ściśle odpowiada ich nazwom. Konstrukcja programu studiów jest identyczna dla oferowanych specjalności oraz dla programu geografia – bez specjalności. W dokumentacji programu kształcenia (zarówno dla studiów I, jak i II stopnia) znajdują się m.in. umiejscowienie kierunku w obszarze kształcenia, wskazanie specjalności, ogólne cele kształcenia oraz możliwości zatrudnienia i kontynuacji kształcenia przez absolwentów, wskazanie związku z misją i strategią UMK, opis zakładanych efektów kształcenia dla poszczególnych modułów (opis + symbol modułu) z wyszczególnieniem przedmiotów wchodzących w skład modułu i punktów ECTS, przyporządkowanie do obszaru kształcenia, sposoby weryfikacji przyporządkowane do każdego przedmiotu, szczegółowe wskaźniki ECTS oraz sumaryczne wskaźniki charakteryzujące program. Dodatkowo każdy moduł kształcenia zaopatrzony w odpowiedni symbol został przedstawiony w formie **Formularza opisu modułu kształcenia**. Zawiera on m.in.: *zakładane efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji oraz ich odniesienia do efektów kierunkowych, a także odniesienia do efektów kształcenia w obszarze kształcenia, formy zajęć, liczbę godzin, metody i narzędzia dydaktyczne, sposób oceny dla każdego przedmiotu wchodzącego w skład modułu, obliczenia liczby punktów ECTS dla*

godzin kontaktowych z nauczycielem akademickim i pracy własnej studenta, łączny nakład pracy studenta w godzinach oraz punktach ECTS.

Integralną i ważną częścią programu są ćwiczenia terenowe realizowane na obu specjalnościach oraz na geografii bez specjalności. Ich wymiar jest zróżnicowany i wynosi, dla geografii 355 godz., dla specjalności geografia turystyczna 246 godz., a dla nauczania przyrody – 216 godz. Ćwiczenia terenowe jako specyficzne dla studiów geograficznych, pozwalają nabywać umiejętności praktyczne, w konkretnym środowisku geograficznym - uczyć obserwacji i prowadzenia badań fizycznogeograficznych, jak i społeczno-gospodarczych.

Na studiach II stopnia kształcenie trwa 4 semestry i obejmuje 801 godzin zajęć dydaktycznych. Na drugim stopniu studiów obowiązuje taka sama struktura planu studiów, jak na studiach pierwszego stopnia. W ramach programu prowadzone są trzy specjalności: geografia fizyczna, geografia społeczno-ekonomiczna oraz nauczycielska – nauczanie geografii, które są wybierane po pierwszym wspólnym semestrze. Studenci specjalności nauczycielskiej realizują program specjalności geografii fizycznej lub geografii społeczno-ekonomicznej (w zależności od wyboru) oraz dodatkowy moduł nauczycielski uzyskując uprawnienia do nauczania geografii w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Program zawiera 10 modułów i 48 przedmiotów. Wspólnie obowiązujące moduły to: moduł 1(G2_MK_01) *Globalne problemy geografii fizycznej* (150h), moduł 2 (G2_MK_02) – *Globalne problemy geografii społeczno-ekonomicznej* (60h), moduł 6 (G2F_MK_06) – *wykład ogólnouniwersytecki* (30h), moduł 8 (G2F_MK_08) – *Bezpieczeństwo i higiena pracy oraz ergonomia* (11h). moduł 9 (G2F_MK_09) – *treści podstawowe z zakresu geografii* (30h) oraz moduł 10 (G2F_MK_10) – *dyplomowy* (180h). W obrębie specjalności **Geografia fizyczna** wyodrębniono trzy ścieżki kształcenia (geologia i geomorfologia, gleboznawstwo i kształtowanie krajobrazu oraz hydrologia i meteorologia). Grupa przedmiotów specjalnościowych z zakresu geografii fizycznej realizowana jest przez moduł (G2F_MK_03), który obejmuje *Metodologię badań geograficznych z zakresu geografii fizycznej* (30h) oraz 4 wykłady z 6 do wyboru (120h). Poza tym w ramach specjalności student uczestniczy w zajęciach z technik komputerowych i GIS (Moduł 4), które są zróżnicowane zgodnie z wyodrębnionymi ścieżkami kształcenia, a także realizuje moduł 5 – laboratoria seminaryjne w geografii fizycznej, (120h) oraz ćwiczenia terenowe do wyboru wg przyjętych ścieżek kształcenia (40h).

Program studiów specjalności „Geografia społeczno-geograficzna” jest podobnie skonstruowany, jak specjalności „Geografia fizyczna” (poza wyodrębnieniem ścieżek kształcenia), a treści przedmiotów specjalnościowych są właściwie dobrane i odnoszą się do jej nazwy. Program tej specjalności również zawiera 10 modułów kształcenia i 48 przedmiotów.

Studia II stopnia ugruntowują i rozszerzają wiedzę ze wszystkich subdyscyplin geograficznych, uzyskanych na I poziomie kształcenia, pozwalają także zdobyć wiedzę specjalistyczną w wybranych subdyscyplinach geografii oraz dają możliwość zdobycia uprawnień nauczycielskich. Rozwijają geograficzny warsztat badawczy, umiejętności krytycznego myślenia i pogłębionej wieloaspektowej oceny zjawisk, organizacji samodzielnej

pracy w ramach określonego zadania teoretycznego lub praktycznego oraz profesjonalnej prezentacji wyników, w tym także w postaci projektów o charakterze aplikacyjnym lub opracowań naukowych.

Studenci wybierający dodatkowo moduł kształcenia nauczycielskiego realizują również zajęcia specjalności geografia fizyczna lub geografia społeczno-ekonomiczna (moduły 1-10), w zależności od wyboru. Dla studentów kontynuujących kształcenie nauczycielskie (po studiach I stopnia) przewidziany jest moduł (11a) obejmujący III i IV etap kształcenia nauczycielskiego (dodatkowo 105 godz. oraz praktyka w szkole gimnazjalnej 120h). Możliwa jest też realizacja wszystkich etapów kształcenia nauczycielskiego (moduł 11b obejmujący II-IV etap edukacyjny, dodatkowo 300 godz.), po zebraniu grupy liczącej co najmniej 15 studentów. Zakres realizowanych przedmiotów, praktyk, godzin i ECTS określa Zarządzenie nr 64 Rektora UMK z dnia 10 maja 2012 r, w sprawie wprowadzenia w Uczelni jednolitego modelu kształcenia nauczycieli na studiach wyższych. Kształcenie nauczycielskie jest zgodne z przepisami znowelizowanej ustawy i rozporządzeniem z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Program studiów II stopnia uwzględnia takie formy zajęć jak: wykłady, ćwiczenia, laboratoria, konwersatorium oraz ćwiczenia terenowe. W strukturze form kształcenia na studiach II stopnia aż 63,4% stanowią ćwiczenia (w tym 37,5% zajęć laboratoryjnych) oraz zajęcia seminaryjne. Treści do wyboru stanowią aż 43,3% ECTS, łącznej liczby punktów, co świadczy o szerokiej możliwości rozwijania własnych zainteresowań przez studentów i spełnia z nawiązką wymogi rozporządzenia, przy czym na specjalności geografia fizyczna wartość ta jest jeszcze większa. Na studiach II stopnia studenci realizują 40 godzin ćwiczeń terenowych, w zależności od specjalności z geografii fizycznej lub geografii społeczno-ekonomicznej. Również w realizacji laboratoriów magisterskich, w zależności od tematyki pracy dyplomowej część zajęć przewidziana jest w terenie. Taką strukturę zajęć należy uznać za właściwą, szczególnie biorąc pod uwagę, że jest to profil ogólnoakademicki. Na studiach II stopnia brak jest zajęć z WF.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA, studenci wyrazili opinię, że plan studiów przewiduje zbyt małą liczbę zajęć praktycznych i ćwiczeń terenowych – studenci wskazali, że wyjazdy na ćwiczenia są jedną z ciekawszych form nauki i przyswajania wiedzy.

Stosowane metody dydaktyczne oraz treści przedmiotów są opisane w sylabusach. Analiza treści przedmiotów i stosowanych metod dydaktycznych pozwala na stwierdzenie, że są one właściwie dobrane do celów, efektów oraz specyfiki przedmiotów. Dobór treści kształcenia, formy prowadzenia zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne, określone są w sposób umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia dla kierunku „geografia”. Warto też podkreślić, iż niezwykle istotną rolę na tym etapie kształcenia w osiąganiu zakładanych efektów pełnią zajęcia związane z przygotowaniem pracy magisterskiej (laboratoria seminaryjne, konwersatorium i seminaria). Seminaria i konwersatorium geograficzne stanowią forum prezentowania własnych poglądów i uczyć

prowadzenia dyskusji naukowej. W procesie dydaktycznym szeroko stosowane są metody opracowań z wykorzystaniem narzędzi GIS.

Zdaniem studentów co do zasady treści kształcenia dobrane są w sposób prawidłowy, spójna i logiczna jest także sekwencja występowania w programie studiów poszczególnych przedmiotów. Studenci podkreślili, że w ich ocenie na studiach II stopnia zbyt późno wybiera się specjalność (w drugim semestrze), ich zdaniem zasadniejszym byłoby dokonanie wyboru już na początku roku akademickiego, tak, aby móc uczestniczyć w większej liczbie zajęć dedykowanych dla konkretnej specjalności.

Ponadto podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci wyrazili opinię, że niekiedy treści wskazane w sylabusach odbiegają od treści przekazywanych na zajęciach, wynika to jednak z reagowania przez nauczycieli akademickich na sygnalizowane przez studentów potrzeby (dotyczy to zagadnień, które cieszą się szczególnym zainteresowaniem lub tematów trudnych, wymagających pogłębionej analizy), co wskazuje na troskę i dbałość kadry nauczającej o wysoką jakość kształcenia.

Zasady systemu ECTS wprowadzonego na WNoZiGP UMCS respektują obecnie obowiązujące przepisy prawne w sprawie zasad funkcjonowania Europejskiego Systemu Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS). W budowie programu kształcenia przyjęto zasadę, iż jeden punkt ECTS odpowiada 25-30 godzinom pracy przeciętnego studenta, na które składają się godziny kontaktowe w postaci wszystkich form zajęć, egzaminów, i konsultacji z nauczycielem akademickim oraz różne formy pracy własnej, jaką student musi wykonać, aby osiągnąć określone rezultaty.

Na studiach I stopnia ogólna liczba wynosi 180 punktów ECTS, zaś na studiach II stopnia 120 punktów ECTS. Na poszczególnych latach i semestrach obowiązują odpowiednio uzyskanie po 60 i 30 punktów ECTS, co jest zgodne z rozporządzeniem. W sylabusach oraz formularzach opisu modułu kształcenia podany jest bilans punktów ECTS dla danego przedmiotu uwzględniający m.in. nakład pracy studenta oraz godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim. Student otrzymuje liczbę punktów określoną dla danego modułu, jeśli spełnił wszystkie wymagania związane z zaliczeniem tego modułu i zrealizował wszystkie z zakładanych efektów kształcenia w co najmniej stopniu dostatecznym. Więcej punktów przypisano zajęciom kończącym się egzaminem, wymagających studiowania literatury oraz opracowania pracochłonnych prac ćwiczeniowych i zaliczeniowych, co jest zasadne. Obciążenie pracą studenta na poszczególnych przedmiotach jest określone w opisach każdego przedmiotu. Struktura nakładu pracy dla każdego przedmiotu jest zróżnicowana w zależności od specyfiki przedmiotu. Każdy przedmiot obejmuje nakład pracy związany z zajęciami z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego oraz nakład związany z pracą własną studenta. Ponadto struktura nakładu pracy studenta z danego przedmiotu obejmuje takie elementy jak: udział w wykładach, ćwiczeniach, laboratoriach, ćwiczeniach terenowych, konsultacjach oraz przygotowanie do zajęć, studiowanie literatury, praca własna nad opracowaniem projektu, sprawozdania, przygotowanie do kolokwium zaliczeniowego, itd. Struktura nakładu pracy studenta jest opracowana bardzo starannie,

prawidłowo i odpowiada wymiarowi godzinowemu, względnej skali trudności danego przedmiotu.

Pracom dyplomowym przypisano odpowiednio: na I stopniu za pracę licencjacką - 10 ECTS, co odpowiada ok. 250–300 godzin pracy studenta, na II stopniu za pracę magisterską - 20 ECTS, co odpowiada ok. 500–600 godz. pracy studenta. Specyfika prac dyplomowych z zakresu geografii, wymagających często badań i obserwacji terenowych, opracowywania dużych baz danych w pełni uzasadnia powyższe wyliczenia.

Studenci kierunku geografia wykorzystują możliwości kumulacji i transferu punktów ECTS. Konstruują i realizują własne ścieżki kształcenia zgodne z ich zainteresowaniami oraz wykonywanymi pracami dyplomowymi. Obecni na spotkaniu studenci w pełni orientowali się w zasadach funkcjonowania systemu punktacji ECTS, w tym zasad przyznawania poszczególnych punktów. Wskazali także, że zauważają dysproporcje w przyznawaniu punktów ECTS poszczególnym przedmiotom w zależności od tego, na jakiej specjalności są one prowadzone. W ocenie studentów punktacja ECTS na specjalności nauczycielskiej jest nieco zaniżona.

W ramach kierunku geografia nie są stosowane metody kształcenia na odległość, za wyjątkiem e-learningowych metod zaliczenia niektórych zajęć w postaci testów lub quizów. Kilku pracowników Wydziału odbyło specjalistyczne szkolenie kształcenia na odległość i przygotowuje kursy kształcenia z wykorzystaniem tych metod. Obecnie studenci geografii mogą korzystać z platformy Moodle WNoZ, a także innych jednostek, np. Praktycznej Nauki Języków Obcych. Na platformie Moodle znajdują się materiały dydaktyczne umożliwiające realizację ponad 30 przedmiotów, np. z teledetekcji, podstaw osadnictwa, gospodarki przestrzennej, GIS w gospodarce przestrzennej.

Integralną część procesu dydaktycznego i elementem praktycznej nauki zawodu jest obowiązkowa praktyka zawodowa. Szczegółowe zasady kierowania studentów na praktyki, oraz zaliczania praktyk zawarte są w Zarządzeniu Nr 100 Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 10 sierpnia 2009 r. w sprawie zasad odbywania praktyk studenckich (załącznik nr 7a). W programie kształcenia studentów geografii (I stopnia) zaplanowano 3 tygodniową praktykę zawodową, w łącznym wymiarze 120 godzin. Praktyki te mogą odbywać się, od momentu rozpoczęcia studiów, aż do ich ukończenia (w trakcie 1, 2, i 3 roku studiów). Ze względu na zajęcia dydaktyczne najczęściej wybieranym okresem praktyk jest sesja letnia (lipiec – sierpień) drugiego roku studiów. Ich realizacja odbywa się w oparciu o program i Regulamin praktyk zawodowych (załącznik nr 7b) zatwierdzony przez Radę Wydziału Nauk o Ziemi w dniu 23 listopada 2012 roku oraz wewnętrzną procedurę postępowania (załącznik nr 7c) opracowaną przez Pełnomocnika Dziekana ds. praktyk zawodowych studentów. Studenci specjalności nauczycielskich odbywają praktyki w szkołach zgodnie z programem studiów i standardami kształcenia nauczycieli (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r.). Studenci sami mogą poszukiwać miejsca praktyk oraz korzystać z wykazu instytucji zaproponowanych przez Uczelnię. Studenci na praktyki zawodowe przyjmowani są w oparciu o umowy/porozumienia zawarte pomiędzy Wydziałem Nauk o Ziemi UMK a jednostkami, które w swojej działalności

wykorzystują wiedzę geograficzną. Miejsca praktyk odpowiadają profilowi kształcenia na kierunku „geografia”. Studenci geografii wybierają głównie instytucje zajmujące się problematyką zagospodarowania przestrzennego (urzędy gminne, miejskie, starostwa powiatowe), usługami geodezyjno-kartograficznymi lub hydrogeologicznymi oraz obsługą ruchu turystycznego. Ciekawą alternatywą miejsca praktyk dla studentów studiów pierwszego stopnia są też parki narodowe, krajobrazowe, nadleśnictwa czy konsulaty. W przypadku studentów specjalności *geografii turystycznej*, najczęstszymi miejscami praktyk są biura turystyczne lub przedsiębiorstwa oferujące usługi noclegowo-hotelarskie. Wśród tych przedsiębiorstw znajdują się hotele, hostele, motele, gospodarstwa agroturystyczne, pensjonaty, domy wypoczynkowe i uzdrowiskowe. Niektórzy studenci odbywają praktyki poza granicami kraju – np. w ośrodkach wypoczynkowych na terenie Stanów Zjednoczonych. Dużą popularnością cieszą się również instytucje zajmujące się organizacją aktywnego wypoczynku i rekreacji (ośrodki sportowe, centra rekreacyjne). Wielu studentów na miejsce praktyk wybrało organizacje samorządowe zajmujące się promocją i organizacją ruchu turystycznego – Lokalne Organizacje Turystyczne czy jednostki działające w obrębie urzędów miejskich. Istnieje również możliwość nabywania umiejętności praktycznych w instytucjach związanych z uczelnią macierzystą – w Centrum Promocji i Informacji UMK oraz w Uniwersyteckim Centrum Nowoczesnych Technologii Nauczania. Przebieg pracy studentów jest oceniany przez opiekunów praktyk za pomocą *Formularza oceny praktykanta*. Formularze te zostały udostępnione Zespołowi oceniającemu. Z przeglądu formularzy wynika, że zdecydowana większość studentów została oceniona bardzo wysoko, a niektóre firmy wyraziły chęć przyjęcia praktykantów do pracy. Z Raportu samooceny wynika, że niektórzy studenci podjęli pracę w miejscach praktyk już w trakcie trwania studiów. Potwierdzili to również studenci obecni na spotkaniu z ZO wskazując, że wybranie odpowiedniego miejsca praktyki i zaangażowanie w czasie ich odbywania często skutkuje propozycją pracy. Odbycie praktyk i pozytywne ich zaliczenie warunkuje pozytywne zaliczenie roku akademickiego. Na Wydziale powołany jest Pełnomocnik Dziekana ds. praktyk zawodowych studentów, który ma za zadanie ścisłą kontrolę przebiegu praktyk oraz ich zaliczenie. Celem praktyki jest wykorzystanie wiedzy teoretycznej nabytej w trakcie realizacji programu studiów w praktyce. Weryfikacja nabytych w trakcie praktyk zawodowych efektów kształcenia, w szczególności umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych następuje na podstawie analizy *Dziennika Praktyk* oraz uzupełnionego przez sprawującego opiekę nad stażystą – *Formularza Oceny Praktykanta* (wzór formularza stanowi załącznik nr 7d). Weryfikacja efektów kształcenia uzyskanych w wyniku odbycia praktyk odbywa się także poprzez rozmowę kontrolną opartą o treści zawarte w dzienniku praktyk. W czasie praktyk student ma okazję do poznania swoich predyspozycji i możliwości wykonywania pracy zawodowej. Wykaz instytucji, w których odbywały się praktyki zawodowe rocznika kończącego studia licencjackie z geografii w 2013 i 2014 roku wraz z analizą tych instytucji według branż zawiera załącznik nr 7e - w 2014 roku osoby kończące studia I stopnia odbyły praktyki w 44 instytucjach.

Sekwencja przedmiotów i modułów jest właściwa. Program wychodzi od kształcenia

ogólnego poprzez kierunkowe do modułów specjalizacyjnych. Sekwencja przedmiotów pozwala na progresywne zdobywanie wiedzy i umiejętności. Organizacja kształcenia i stosowane metody dydaktyczne są odpowiednie dla specyfiki nauczania na kierunku „geografia” i sprzyjają realizacji treści programowych oraz osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia. Nadzór nad procesem dydaktycznym na Wydziale sprawuje Dziekan, a zadania szczegółowe związane z jego organizacją realizują Prodziekan ds. Kształcenia, Prodziekan ds. Studentów, pracownicy dziekanatu, kierownicy katedr, koordynatorzy przedmiotów oraz Zespół Administracyjno-Gospodarczy obiektu i inne jednostki UMK.

W ocenie studentów sekwencja przedmiotów ustalona została w sposób prawidłowy, a program zajęć jest skonstruowany w taki sposób, aby na początku studenci zapoznali się z zagadnieniami ogólnymi i z czasem przechodzili do coraz bardziej szczegółowych kwestii.

Studia na ocenianym kierunku prowadzone są tylko w trybie stacjonarnym. Rozkłady (plany) zajęć są opracowane w sposób racjonalny i przyjazny dla studenta, nie stwierdza się niekorzystnego blokowania zajęć. W oparciu o dokumentację zebraną w czasie wizytacji i informacje zawarte w raporcie samooceny można stwierdzić, iż organizacja procesu kształcenia na kierunku „geografia” jest prawidłowa, a plan studiów jest przejrzysty. Przyjęte na Wydziale rozwiązania w zakresie organizacji kształcenia zapewniają wielopoziomą kontrolę nad organizacją i przebiegiem studiów oraz jakością prowadzenia zajęć.

Studenci mają możliwość indywidualizowania procesu kształcenia poprzez Indywidualną Organizację Studiów (IOS) oraz Indywidualny Plan Studiów (IPS) – obie formy indywidualizacji procesu kształcenia opisane są w Regulaminie studiów, który został wprowadzony Uchwałą nr 26 Senatu UMK z dnia 27 marca 2007 roku. Aby otrzymać jeden z powyższych trybów student powinien złożyć stosowne podanie. Łącznie w latach akademickich – 2012/13, 2013/14 oraz 2014/15 Indywidualną Organizację Studiów przyznano 36 studentom geografii, z czego 8 studentom pierwszego stopnia i 28 drugiego stopnia. W przypadku IPS, Rada Wydziału określa kryteria przyznania i zasady studiowania (w latach 2012 – 2014 roku nie rozpatrywano żadnego wniosku o IPS). W ramach indywidualizacji procesu kształcenia studenci geografii mają możliwość wyboru podczas studiów 30% treści kształcenia, w tym m.in. seminarium magisterskiego.

Dodatkowo dla studentów stworzono warunki studiowania na innej uczelni w kraju w ramach programu MOST oraz za granicą w ramach programu ERASMUS+.

W roku akademickim 2014/15 na Wydziale Nauk o Ziemi UMK w Toruniu studiuje łącznie 11 osób z orzeczoną niepełnosprawnością o różnym stopniu. Wśród nich są dwie osoby, którym przyznano asystenta. Warto podkreślić dobre praktyki, stosowane przez Uczelnię w zakresie wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Do najważniejszych z nich należą:

- możliwość nagrywania treści dydaktycznych lub skorzystania z pomocy asystenta w sporządzaniu notatek,
- możliwość korzystania z komputerów wyposażonych w oprogramowanie udźwiękowujące tekst,
- w uzasadnionych przypadkach zamiana formy egzaminu z pisemnej na ustną i odwrotnie.

- odpowiednio przeszkoleni lektorzy z języka angielskiego i niemieckiego dla osób z uszkodzeniami słuchu lub wzroku.

Infrastruktura techniczna Wydziału jest w pełni dostosowana do studiowania osób z różnymi niepełnosprawnościami - wejście do budynku głównego zaopatrzone jest w szeroką platformę dogodną dla wózków inwalidzkich, do dyspozycji studentów niepełnosprawnych są dwie windy oraz specjalne toalety.

- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość,

Ocena programu studiów pozwala stwierdzić, że treści programowe, formy zajęć oraz metody dydaktyczne są właściwie dobrane, uwzględniają specyfikę przedmiotów oraz cele i efekty kształcenia określone w sylabusach przedmiotów. Udział poszczególnych form zajęć, jak też treści programowe przypisane poszczególnym przedmiotom pozwalają na uzyskanie zakładanych efektów kształcenia. W ramach metod dydaktycznych szeroko wprowadzono nowoczesne narzędzia multimedialne wykorzystywane zarówno podczas wykładów, jak i ćwiczeń i mają charakter autorski. Stosowane są ponadto projekty, w tym opracowania graficzne i inne w oparciu o materiały źródłowe, metody praktyczne (pomiar laboratoryjny przy wykorzystaniu nowoczesnego sprzętu) czy obserwacja bezpośrednia w trakcie ćwiczeń terenowych, dyskusja, metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy np. studium przypadku itp. Moduły przedmiotów do wyboru dobrze rozbudowują problematykę obowiązkową i przyczyniają się do poszerzania wiedzy i umiejętności zgodnie z indywidualnymi oczekiwaniami studentów. Proces kształcenia stanowi logiczną strukturę programową. Założone efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne dają prawidłowy obraz doboru problematyki, treści, celów i efektów kształcenia dla kierunku „geografia” prowadzonym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia i tworzą spójną całość. Ćwiczenia terenowe i praktyki zawodowe znakomicie wspierają realizację efektów kształcenia w szczególności w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych. Obecni na spotkaniu studenci pozytywnie odnieśli się do metod dydaktycznych wykorzystywanych w procesie kształcenia.

Wydział dostosował programy studiów do zaleceń i uwag zawartych w poprzedniej ocenie jakości kształcenia PKA (w raporcie z wizytacji). Wyniki działań naprawczych zostały przedstawione w raporcie samooceny na str. 94. Na etapie tworzenia programów prowadzone były konsultacje z pracodawcami, których efektem było dostosowanie oferty kształcenia do zmian zachodzących w otoczeniu społeczno-gospodarczym. Wprowadzono punkty ECTS za egzamin licencjacki i magisterski oraz ujednolicono rozdział punktów na poszczególne semestry (po 30 punktów na semestr i 60 punktów na rok). Rozszerzono szkolenie BHP o obowiązkową część ergonomii. Ujednolicono sylabusy i uzupełniono o brakujące informacje oraz umieszczono je na stronie internetowej. Program studiów dla specjalności nauczycielskiej zmodyfikowano, w tym zmniejszono liczbę realizowanych godzin.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Realizowany na kierunku „geografia” program studiów w pełni umożliwia osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia. Proces kształcenia ukierunkowany jest na indywidualne potrzeby studentów, dostarcza im aktualnej i komplementarnej wiedzy o środowisku geograficznym, kształtuje jego umiejętności intelektualne i praktyczne, wskazując jednocześnie na możliwości zastosowania zdobytej wiedzy w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego. Dobór przedmiotów i treści wchodzących w skład poszczególnych modułów kształcenia oraz form zajęć jest właściwy. Moduły przedmiotów do wyboru dobrze rozbudowują problematykę obowiązkową i przyczyniają się do poszerzania wiedzy i umiejętności zgodnie z indywidualnymi oczekiwaniami studentów. Udział zajęć aktywnych, w tym o charakterze praktycznym jest właściwy. Kształcenie nauczycielskie na studiach I (wygasające) i II stopnia zostało opracowane zgodnie z przepisami znowelizowanej ustawy i rozporządzenia z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Organizacja toku studiów wspiera osiąganie efektów kształcenia. Wydział stwarza studentom duże możliwości indywidualizacji procesu kształcenia. Stworzone zostały także mechanizmy do wspierania studentów z niepełnosprawnościami.

2) Ocena programu pozwala stwierdzić, że treści programowe, formy zajęć oraz metody dydaktyczne są właściwie dobrane, uwzględniają specyfikę przedmiotów oraz cele i efekty kształcenia i tworzą spójną całość. Ćwiczenia terenowe oraz praktyki zawodowe doskonale wspierają realizację efektów kształcenia w szczególności w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu,

Na Wydziale Nauk o Ziemi, oprócz geografii, prowadzone są studia I stopnia: „turystyka i rekreacja”, „studia miejskie”, „nauczanie przyrody” (kierunek międzywydziałowy) oraz studia II stopnia „geoinformacja środowiskowa”. Zgodnie z Raportem Samooceny Wydział Nauk o Ziemi zatrudniał łącznie 55 nauczycieli akademickich, a wśród nich 7 profesorów tytularnych, 13 doktorów habilitowanych, 29 doktorów, 6 pozostałych nauczycieli akademickich oraz 14 pracowników nie będących nauczycielami akademickimi, w tym 9 inżynierjno-technicznych i 5 pracowników administracji dziekanatu. Dla wszystkich pracowników Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy.

Na kierunku geografia zajęcia prowadzi 66 nauczycieli akademickich. Są to pracownicy w zdecydowanej większości reprezentujący dziedzinę nauki o Ziemi, dyscyplina naukowa geografia (52). W tej grupie znajdują się również profesorowie z dyscyplin geologia i fizyka, doktorzy habilitowani z dyscyplin geologia, matematyka i astronomia oraz doktorzy z biologii (2), chemii (2), fizyki, ekonomii, prawa, pedagogiki i psychologii. W gronie nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku geografia znajduje się: 8 profesorów tytularnych, 15 doktorów habilitowanych, 36 doktorów, 7 magistrów. Wielu pracowników legitymuje się bardzo dobrym dorobkiem naukowym, co znajduje potwierdzenie w publikacjach w wiodących czasopismach międzynarodowych – lista A MNiSW oraz krajowych – lista B MNiSW, a także w licznych wydawnictwach monograficznych.

Kadra prowadząca zajęcia na studiach I stopnia z geografii składa się z 6 profesorów tytularnych, 15 doktorów habilitowanych 34 doktorów i 6 magistrów. Zdecydowanie przeważają specjaliści z zakresu geografii (39), ponadto 2 profesorów i 1 dr hab. reprezentują dyscyplinę geologia, 1 profesor, 1 dr hab. i 1 dr dziedzinę nauk fizycznych (fizyka, astronomia), 1 dr dziedzinę nauk leśnych, 4 dr dziedzinę nauk biologicznych, 2 doktorów dziedzinę nauk chemicznych, 1 dr dziedzinę nauk ekonomicznych, 1 dr dziedzinę nauk prawnych. Na studiach magisterskich (II stopnia) zajęcia prowadzi 6 profesorów, 12 doktorów habilitowanych oraz 26 doktorów i 3 magistrów. Podobnie jak na studiach I stopnia dominują specjaliści z zakresu geografii (36), wśród prowadzących zajęcia są: 2 profesorowie tytularni i 1 dr hab. z dyscypliny geologia, profesor z dziedziny nauk rolniczych, 1 dr z dziedziny nauk leśnych oraz 2 doktorów z dziedziny nauk społecznych (psychologia i pedagogika). Zróżnicowanie specjalności naukowych kadry dydaktycznej zapewnia dobrą realizację założonych efektów kształcenia na kierunku geografia, który obejmuje zagadnienia przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne.

Zaprezentowana struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich, pod względem ich kwalifikacji, nie wzbudza zastrzeżeń i wątpliwości odnośnie osiągnięcia założonych celów kształcenia na kierunku geografia. Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów i efektów realizacji przyjętego przez Wydział programu studiów I i II stopnia na kierunku geografia o profilu ogólnoakademickim.

- 2) dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów,

Zgodnie z Raportem samooceny do minimum kadrowego kierunku geografia Uczelnia zgłosiła 29 nauczycieli akademickich, w tym 11 samodzielnych (5 z tytułem naukowym profesora i 6 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego) oraz 18 ze stopniem naukowym doktora. Zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia na kierunku

„geografia” powinno stanowić, co najmniej sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających. Zespół wizytujący PKA przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas wizytacji i rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową, dorobek, w tym zwłaszcza publikacyjny. Sprawdzone również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego.

Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczane za zgodność z oryginałem. Umowy o pracę oraz akty mianowania zawierają wymagane prawem elementy.

W wyniku weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego ocenianego kierunku stwierdzono, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art.112 a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). Stwierdzono także, że wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki § 8 ust. 2d rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), zgodnie z którym do minimum kadrowego studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich są wliczani nauczyciele akademicki, dla których uczelnia ta stanowi podstawowe miejsce pracy, lub nauczycieli akademickich zatrudnionych w tej uczelni, dla których podstawowym miejscem pracy jest instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk albo instytut badawczy, lub nauczycieli akademickich posiadających znaczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią w dziedzinach związanych z kierunkiem studiów, o których mowa w art. 9a ust. 2 i 3 ustawy, również w przypadku gdy uczelnia nie jest ich podstawowym miejscem pracy.

Stwierdzono także, że wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki § 13 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, zgodnie z którym nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w Uczelni nie krócej niż od początku semestru studiów.

Nauczycielom akademickim stanowiących minimum kadrowe przypisano zajęcia w wymiarze pozwalającym na stwierdzenie, że spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 ww. rozporządzenia, zgodnie z którym nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku samodzielnego nauczyciela akademickiego lub 60 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia.

Z oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego kierunku „geografia” wynika, iż wszystkie te osoby spełniają również warunek ujęty w art. 112a ust. 3

ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.). Powyższe oświadczenia zostały złożone przed rozpoczęciem roku akademickiego, do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki i przedłożyły je dla ocenianego kierunku na poziomie studiów:

- II stopnia – 3 samodzielnych nauczycieli akademickich (w tym 2 profesorów i 1 doktor habilitowany);

- I i II stopnia – 10 osób, w tym 4 samodzielnych nauczycieli akademickich (po 2 profesorów i doktorów habilitowanych) oraz 6 doktorów;

- I stopnia – 16 osób, w tym 4 samodzielnych nauczycieli akademickich (1 profesor i 3 doktorów habilitowanych) oraz 12 doktorów.

Żaden ze zgłoszonych do minimum kadrowego nauczycieli akademickich nie przekroczył limitu minimów kadrowych określonego w art. 112a ust. 1 – 2 powyższej Ustawy.

Zgodnie z art. 119 ust. 1. pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, akty mianowania i umowy o pracę zawierają informację, że Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy w rozumieniu wyżej wymienionej ustawy.

Biorąc pod uwagę wyłącznie wymagania formalne należy stwierdzić, iż warunek minimum kadrowego został spełniony.

Na podstawie analizy aktów mianowania oraz umów o pracę można stwierdzić, że dla wszystkich zgłoszonych do minimum kadrowego nauczycieli akademickich Uniwersytet Mikołaja Kopernika stanowi podstawowe miejsce pracy oraz że zatrudnieni są w Uczelni, co najmniej od kilku lat. Warto podkreślić, że stopnie naukowe doktora oraz doktora habilitowanego w zdecydowanej większości uzyskane były na Wydziale prowadzącym oceniany kierunek studiów. Wieloletni i pełny rozwój - od magistra do profesora - w macierzystej Uczelni dodatkowo umacnia stabilność stanu kadrowego kierunku. Powyższe fakty pozwalają na stwierdzenie, że minimum kadrowe kierunku „geografia” jest stabilne.

Do minimum kadrowego na ocenianym kierunku, studiów spośród z zaproponowanych 29 osób, zaliczono 28 nauczycieli akademickich (11 samodzielnych pracowników nauki, w tym 5 profesorów i 6 doktorów habilitowanych oraz 17 doktorów). Minimum kadrowe na studiach pierwszego stopnia tworzy 24 nauczycieli (3 profesorów tytularnych, 5 doktorów habilitowanych i 16 doktorów), a na studiach drugiego stopnia 13 nauczycieli (4 profesorów, 3 doktorów habilitowanych i 6 doktorów). Dwóch profesorów, dwóch doktorów habilitowanych i 6 doktorów zaliczono do minimum kadrowego na obu stopniach kształcenia. Do minimum kadrowego nie zaliczono jednej osoby ze stopniem naukowym doktora nauk biologicznych z powodu: braku odpowiedniego dorobku naukowego w latach 2010-2014 (Zał. Nr 5, poz. 22). Osoby zaliczone do minimum kadrowego spełniają warunki określone przepisami prawa i posiadają udokumentowane, odpowiednie kwalifikacje oraz dorobek naukowy w reprezentowanym obszarze wiedzy, w kilku przypadkach wybitny, a także wykonali, bądź przekroczyli obowiązujące na Uniwersytecie pensum dydaktyczne.

Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicy

Wymagania dotyczące relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów są spełnione. W roku akademickim 2013/2014 liczba studentów studiów I stopnia na kierunku geografia wynosiła 276, zaś liczba nauczycieli stanowiących minimum kadrowe – 24, co oznacza, że na jednego nauczyciela przypada niemal 12 studentów; na studiach II stopnia stosunek ten wynosił niespełna 8 (13 nauczycieli na 99 studentów) - wymagane przez przepisy minimum to 1 nauczyciel na 60 studentów. Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, do liczby studentów kierunku spełnia wymagania § 17 ust. 1 pkt. 6 rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370). Wynosi 1:10 przy obowiązującym na wizytowanym kierunku nie mniejszym niż 1 : 60.

- 3) jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą,

Polityka kadrowa Wydziału Nauk o Ziemi nawiązuje do misji i strategii rozwoju Uczelni i Wydziału, rozwoju silnego ośrodka naukowego o szerokim spektrum kształcenia. W tym celu, oprócz działań organizacyjnych, zwraca się uwagę na zwiększenie aktywności pracowników w publikowaniu w dobrych czasopismach i aplikowaniu o fundusze zewnętrzne. Podjęte na Wydziale działania zapewniły w ostatnich latach stabilny rozwój, o czym świadczy konsekwentny wzrost liczby samodzielnych pracowników (dr hab. 6) oraz doktorów (9). Tylko jedna osoba uzyskała tytuł profesora. Kadra naukowo-dydaktyczna kierunku geografia jest stosunkowo młoda, wywodzi się głównie spośród absolwentów tego kierunku i reprezentuje różne specjalności głównie w zakresie geografii fizycznej, słabiej w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej.

W zakresie rozwoju młodej kadry naukowej wprowadzono na Wydziale przejrzyste zasady przyznawania i rozliczania środków finansowych z dotacji celowej. Prowadzona jest również polityka wsparcia działalności młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich z dotacji statutowej przyznawanej na realizację zadań w poszczególnych katedrach. Pracownicy mogą korzystać z urlopów naukowych, stypendiów, wyjeżdżać na staże i brać udział w wymianie naukowej i dydaktycznej. Na Wydziale realizowana jest szeroka wymiana międzynarodowa. W ostatnich latach na Wydziale prowadziło zajęcia 9 nauczycieli akademickich z różnych ośrodków naukowych (Niemcy, USA, Norwegia, Rosja, Słowacja), natomiast pracownicy wydziału prowadzili zajęcia w Niemczech i w Portugalii. Na Wydziale funkcjonuje system współpracy międzynarodowej oparty na realizacji konkretnych zadań badawczych.

Nauczyciele akademicy podlegają ustawowej (okresowej) ocenie działalności naukowej i organizacyjnej, która dotyczy wszystkich pracowników. Ocen takich dokonuje Wydziałowa Komisja Oceniająca (w składzie 4 osób), biorąc pod uwagę zarówno osiągnięcia naukowe jak również wyniki pracy dydaktycznej i organizacyjnej. Ponadto na Wydziale istnieje Komisja ds. Nagród i Wyróżnień, której przewodniczy Dziekan. Należy podkreślić, że w 2013 roku utworzono Wydziałowy System Zapewnienia Jakości Kształcenia, który zapewnia sprawne prowadzenie kształcenia i monitoring jego jakości, w tym również ciągłe doskonalenie jakości organizacji pracy.

Na Wydziale prowadzone są zajęcia dydaktyczne metodami i technikami kształcenia na odległość, z wykorzystaniem uczelnianej platformy zdalnego nauczania. Za prawidłowe działanie uczelnianej platformy zdalnego nauczania i jej udostępnianie odpowiada kierownik Uniwersyteckiego Centrum Nowoczesnych Technologii Nauczania. Nauczyciel akademicki zamierzający prowadzić zajęcia przez internet, musi uzyskać od dziekana zgodę na prowadzenie takich zajęć z danego przedmiotu. Liczba godzin zajęć dydaktycznych z danego przedmiotu, prowadzonych przez internet, nie może być większa w pierwszym roku prowadzenia takich zajęć niż 20% liczby godzin przewidzianych w planie studiów dla tego przedmiotu. W następnych latach nie może być większa niż 40%. Nauczyciel akademicki może prowadzić przez internet w ciągu roku akademickiego nie więcej niż 40% godzin swego pensum. Na Wydziale Nauk o Ziemi kształcenie na odległość kilku pracowników przeszło specjalistyczne przeszkolenie w UCNTN i przygotowuje kursy kształcenia z wykorzystaniem metod *e-learningowych*.

Zespół Oceniający odbył przewidziane w procedurach oceny spotkanie z nauczycielami prowadzącymi zajęcia na kierunku geografia. W spotkaniu wzięło udział prawie 45 osób. Opinie o Wydziale prezentowane przez nauczycieli akademickich były bardzo pozytywne z wyczuwalną więzią emocjonalną z macierzystą Uczelnią.

Zdaniem nauczycieli akademickich, absolwenci studiów geograficznych dobrze odnajdują się na rynku pracy, wygrywają konkursy, są zatrudniani w różnych instytucjach. Rynek pracy wchłania absolwentów geografii UMK, również z uwagi na ich zdolność do doksztalcenia zawodowego. W ostatnich latach zdecydowanie poprawiła się baza oraz wyposażenie laboratoriów, co umożliwiła wprowadzanie kształcenia specjalistycznego.

Zdaniem nauczycieli akademickich systematycznie obniża się poziom wykształcenia i kultury u przychodzących na studia studentów, dlatego niezwykle ważny jest też aspekt wychowawczy. To jest wyzwanie a nie problem. Obecny system kształcenia w Polsce jest oceniany jako rozprężający i niemobilizujący. Jakość kształcenia trudno zmienić, gdyż jest ono uzależnione od studentów.

Podobnie do pracowników innych uczelni, obecni na spotkaniu z zespołem PKA nauczyciele akademicy stwierdzili, że głównymi czynnikami utrudniającymi rozwój naukowy i podnoszenie jakości kształcenia są uwarunkowania zewnętrzne, w dużej mierze wynikające z systemu finansowania szkolnictwa wyższego i polityki naukowej Państwa. Ścisły związek finansowania jednostek naukowo-dydaktycznych z liczbą studentów wymusza dbałość przede wszystkim o liczbę studentów, skutkując dostosowaniem poziomu zajęć do poziomu

studentów średnich, co ogranicza kształcenie najlepszych na najwyższym poziomie. Negatywnie oceniają też wymuszany przepisami zewnętrznymi ciągły wzrost biurokratyzacji szkolnictwa wyższego i samego procesu kształcenia.

Ankiety, dobre narzędzie, ale część studentów nie uczestniczy w nich odpowiedzialnie. W ankietach konieczne jest pytanie dotyczące uczestnictwa w zajęciach. Ankiety powinni wypełniać studenci, którzy uczestniczyli minimum w 30 % wykładów, ćwiczenia są obowiązkowe. Wiedza i umiejętności są oceniane w czasie ćwiczeń oraz na zaliczeniach i egzaminach. Natomiast kompetencje społeczne są weryfikowane na ćwiczeniach terenowych. Studenci są bardzo aktywni w poszukiwaniu możliwości naukowych wyjazdów zagranicznych.

Na Wydziale wprowadzony został system hospitacji zajęć prowadzonych przez wszystkich nauczycieli akademickich. Wyniki hospitacji, podobnie jak informacje uzyskane z ankiet studenckich są uwzględniane przy awansach naukowych pracowników. Pracownicy mogą starać się o dofinansowanie konkretnych działań, niezależnie od funduszy przyznanych jednostce. Istnieje system wspierania młodych naukowców, którzy w drodze konkursu mogą otrzymać dofinansowanie badań. Jako dydaktyczny system motywacyjny wskazano konkurs na najlepszego wykładowcę. Jako istotne utrudnienie, nauczyciele akademicy wskazywali systematycznie narastający przerost biurokracji.

Wszystkie zasadnicze dla profilu nauczania na kierunku geograficznym przedmioty prowadzone są przez nauczycieli akademickich posiadających odpowiednie kwalifikacje formalne oraz odpowiedni dorobek naukowy. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w procesie dydaktycznym na kierunku geograficznym biorą udział także specjaliści z innych dyscyplin naukowych (biologowie, humaniści, astronomowie itp.). Również geografowie prowadzą zajęcia dydaktyczne na wielu innych kierunkach prowadzonych na UMK.

Stwierdzono, podobnie jak przy wcześniejszej ocenie akredytacyjnej, że na Wydziale realizowany jest bardzo szeroki zakres kształcenia specjalistycznego. Utrzymane zostało duże badawcze i dydaktyczne zaangażowanie nauczycieli akademickich, co przejawia się w licznych awansach naukowych, a także zwiększona została międzynarodowa wymiana naukowa pracowników i studentów.

Załącznik nr 6 - Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena;

Ocena końcowa 4kryterium ogólnego³ wyróżniająca

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Od wielu lat realizowany jest harmonijny rozwój naukowy, zgodny a przyjętą strategią rozwoju Wydziału i Uniwersytetu. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe jak i pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia umożliwia osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji programu kształcenia.

2) Minimum kadrowe na kierunku „geografia” jest formalnie spełnione. Zgłoszony do minimum kadrowego zespół 29 nauczycieli akademickich w przeważającej części spełnia formalnoprawne i merytoryczne warunki do zaliczenia do minimum kadrowego na I i II stopniu geografii. Nauczyciele ci legitymują się dorobkiem naukowym z dziedziny nauk o Ziemi dyscypliny geografia. Pozostała kadra naukowa prowadząca zajęcia na geografii bardzo dobrze uzupełnia szerokie spektrum specjalności realizowanych w Wydziale, co sprawia, że minimum kadrowe ma dobre zabezpieczenie. Do minimum kadrowego na studiach pierwszego stopnia zaliczono 24 nauczycieli (3 profesorów tytularnych, 5 doktorów habilitowanych i 16 doktorów), a na studiach drugiego stopnia 13 nauczycieli (4 profesorów, 3 doktorów habilitowanych i 6 doktorów). Osoby zaliczone do minimum kadrowego spełniają warunki określone przepisami prawa i posiadają udokumentowane, odpowiednie kwalifikacje oraz dorobek naukowy w reprezentowanym obszarze wiedzy. Minimum kadrowe jest stabilne. Obsada zajęć dydaktycznych, w ujęciu ogólnym, nie budzi wątpliwości. Wymagania dotyczące relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów są spełnione. Stosunek liczby nauczycieli akademickich do liczby studentów kierunku jest bardzo dobry; wynosi 1:10 znacznie powyżej relacji dopuszczanej przez przepisy (1:60). Na Wydziale realizowany jest bardzo szeroki zakres kształcenia specjalistycznego. Hospitowane zajęcia dydaktyczne prowadzone były na wysokim poziomie merytorycznym; w dobrych warunkach lokalowych i dobrym wyposażeniu technicznym sal wykładowych. Studia na kierunku geografia wypełniają zakładane efekty kształcenia w zakresie wiedzy, kompetencji i postaw społecznych, zarówno na I jak i na II poziomie studiów. Realizowane liczne specjalności naukowe odpowiadają szerokiemu spektrum przedmiotów podstawowych i specjalizacyjnych wykładanych na kierunku geograficznym.

3) Polityka kadrowa Wydziału jest zgodna z założeniami celami oraz misją i strategią rozwoju Uniwersytetu. Działania kierownictwa Wydziału zmierzają do wzmocnienia potencjału kadrowego, rozwoju nowych kierunków badań i wprowadzenia do oferty dydaktycznej oryginalnych kierunków kształcenia. Na Wydziale istnieje system wsparcia rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, funkcjonuje również system oceny nauczycieli akademickich oraz weryfikacji obsady zajęć dydaktycznych. Całość podejmowanych działań zmierza do uzyskania przez Wydział wysokiej pozycji w kraju i za granicą. Władze Wydziału wspierają pracowników w publikowaniu w czasopiśmie międzynarodowych, wymianie międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków na utrzymanie i rozwój potencjału naukowego i podnoszenie jakości kształcenia.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych.

Wydział Nauk o Ziemi UMK ma nowoczesną bazę dydaktyczną i badawczą w budynku przy ulicy Lwowskiej 1 w Toruniu o łącznej powierzchni wynosi 5110 m², stwarzającą bardzo dobre warunki do badań naukowych i rozwojowych oraz do studiowania. Pracownicy naukowcy w większości zajmują jednoosobowe pokoje wyposażone w sprzęt komputerowy z dostępem do internetu.

Zajęcia dydaktyczne na studiach I i II stopnia realizowane jest przez pracowników 8 katedr Wydziału, które otrzymały nowoczesne i dobrze wyposażone sale: wykładowe, ćwiczeniowe, seminaryjne i pomieszczenia laboratoryjne oraz przez pracowników innych wydziałów UMK.

Specjalistyczne zajęcia, a zwłaszcza dla spec. nauczanie przyrody odbywają się w laboratoriach Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska, Wydziału Chemii, Wydziału Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej oraz na terenie jednostek międzywydziałowych tj. Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, Uniwersyteckiego Centrum Sportowego, Działu Szkoleń BHP, Biblioteki Uniwersyteckiej.

Wydział dysponuje odpowiednią liczbą sal wykładowych i seminaryjnych oraz nowoczesnymi laboratoriami w budynku oraz w stacjach terenowych. Baza dydaktyczna Wydziału składa się z 4 sal wykładowych wyposażonych w sprzęt audiowizualny, 5 sal seminaryjnych, 15 sal ćwiczeniowych, 10 laboratoriów i 2 pracowni komputerowych. Laboratoria: Mikroskopowe, Granulometrii, Mikrocząstek, Sedymentologiczne, Palinologiczne, Hydrochemiczne, Laserowe, Fizykochemii Gleb, Geochemii Gleb, Spektrofotometrii Płomieniowej są dobrze wyposażone w sprzęt oraz zaplecze do badań. Pracownicy i doktoranci wykorzystują do badań sprzęt laboratoriów i pracowni specjalistycznych, korzystają także z wyposażenia sal wykładowych i laboratoryjnych oraz z zasobów archiwalnych i zbiorów kartograficznych.

W budynku Wydziału zapewniony jest dostęp do Internetu w postaci sieci LAN 100Mb i sieci bezprzewodowej EDUROAM. Sieć ta dostępna jest we wszystkich salach dydaktycznych, pokojach pracowników, doktorantów oraz korytarzach i miejscach oczekiwania na zajęcia.

Na Wydziale są dwie nowoczesne stacjonarne pracownie komputerowe (ogólna oraz specjalistyczna – geoinformatyczna) oraz jedna pracownia mobilna. Są one wyposażone w 16 stanowisk komputerowych klasy Dell OptiPlex z procesorem Intel Core i5 oraz monitorem DELL KB212, a także profesjonalny projektor InFocus.

Wydział Nauk o Ziemi UMK wykorzystuje do badań i dydaktyki stacja terenowe: Stacja Polarna UMK na Spitsbergenie, Stacja Limnologiczna w Bachotku (Pojezierze Brodnickie), Stacja Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP) w Koniczynie (Pojezierze Chełmińskie) oraz Obserwatorium Meteorologiczne w Toruniu. Są one dobrze wyposażone w specjalistyczną aparaturę pomiarową do prowadzenia obserwacji i pomiarów wybranych elementów środowiska przyrodniczego. Stacje krajowe wykorzystywane są do przeprowadzenia terenowych ćwiczeń przedmiotowych oraz jako bazy do odbywania specjalistycznych praktyk. Wydział zwraca dużą uwagę do dobrego zorganizowania

i przeprowadzenia praktyk zawodowych, które studenci powinni odbyć do końca III roku studiów. Przy wyborze miejsca praktyk studenci z korzystają umów podpisanych przez Biuro Karier UMK z 7 instytucjami, a Wydział ma podpisane umowy z 11 firmami. Instytucje te stanowią podstawową bazę do odbywania praktyk zawodowych. W raporcie samooceny podano 45 instytucji, w których studenci odbywali praktyki zawodowe w 2014 roku. Część z nich, ma podpisane umowy z Uniwersytetem na coroczne przyjmowanie grupy studentów z geografii. Takie uzgodnienia zapewniają dobrą realizację zadań postawionych przed praktykami, jako nabycie wprawy w działaniach praktycznych na rzecz środowiska i człowieka.

W czasie rozdziału Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi na dwie odrębne jednostki podjęto decyzję o likwidacji ówczesnej Biblioteki Wydziałowej, poprzez przekazanie księgozbioru do Biblioteki Uniwersyteckiej. Zbiory te udostępnione są w specjalnie wydzielonej części Czytelni Głównej Biblioteki.

Biblioteka UMK jest jedną z największych bibliotek w Polsce, a jej zbiory wynoszą: książki 1 310 000 vol., czasopisma 609 000, zbiory specjalne 497 834, e-zasoby 195 935. Biblioteka posiada licencje dla 56 baz danych obejmujących 160299 książek elektronicznych, 35 580 tytułów czasopism elektronicznych i ponad 39 tys. zdigitalizowanych obiektów dostępnych w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej. Biblioteka posiada bogate zbiory naukowe, kolekcje specjalne gromadzone w postaci analogowej oraz tysiące materiałów dostępnych tylko w formie elektronicznej (czasopisma, książki, zbiory specjalne). Zbiory te są udostępniane tradycyjnie i za pomocą sieci. Studenci i pracownicy mogą również korzystać z zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki.

Wydział Nauk o Ziemi ma własne zbiory kartograficzne w postaci map, atlasów oraz planów. W zasobach Pracowni Zbiorów Kartograficznych znajduje się około 30 000 map arkuszowych, 500 atlasów oraz 1 500 map turystycznych, w tym planów miast. Zbiory pracowni zawierają mapy z początku XX w. oraz mapy współczesne. Tematyka map obejmuje mapy topograficzne, geologiczne, hydrograficzne, glebowe, administracyjne, geomorfologiczne z obszaru Polski, Europy a także z innych regionów świata głównie obszarów Arktyki i Antarktyki. Posiada liczne mapy i plany obszarów miejskich Polski i świata.

Budynek Wydziału Nauk o Ziemi jest dostosowany do potrzeb osób różną niepełnosprawnością. Dla tej grupy studentów wydzielono miejsca postojowe na parking, jest podjazd do budynku oraz windy; urządzono także 3 toalety przystosowane do ich potrzeb. Ponadto możliwe jest uzyskanie pomocy Samodzielnej Sekcji ds. Studentów Niepełnosprawnych, która zajmuje się sprawami niepełnosprawnych studentów kampusu toruńskiego UMK.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego⁴ wyróżniająca

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Wydział Nauk o Ziemi UMK, ma bardzo dobrze przygotowaną i wyposażoną bazę dydaktyczną pozwalającą na prowadzenie badań oraz kształcenia na bardzo wysokim

poziomie na kierunku geografia. Tworzą ją sale dydaktyczne, laboratoria i pokoje do pracy w gmachu Wydziału oraz stacje terenowe zapewniające realizację badań naukowych i kształcenia praktycznego. Studenci mają łatwy dostęp do dobrze wyposażonej Biblioteki Głównej UMK oraz do zbiorów kartograficznych i internetu. Aparatura analityczna i pomiarowa, zgromadzona w licznych specjalistycznych pracowniach oraz w stacjach badawczych zaspokaja potrzeby wynikające ze specyfiki badań prowadzonych kierunku geografia. Baza dydaktyczna stwarza bardzo dobre warunki do realizacji założonych celów kształcenia. Pomieszczenia dydaktyczne jednostki są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Dorobek naukowy pracowników Wydziału Nauk o Ziemi UMK jest znaczący jakościowo i duży ilościowo. Z materiałów zebranych w czasie wizyty na Wydziale wynika, że w latach 2010-2013 pracownicy opublikowali około 482 różnych prac, w tym 40 znajdujących się na liście A MNiSW (0,7/osobę), 217 na liście B MNiSW (4/osobę), 17 monografii oraz 208 rozdziałów w opracowaniach zwartych i monograficznych wydanych w języku polskim lub angielskim. W tym zestawieniu zwraca uwagę przewaga artykułów w czasopiśmie nad rozdziałami w monografiach. Liczba artykułów, szczególnie w czasopiśmie z listy A MNiSW, w okresie czterech lat podwoiła się.

Działalność naukowa pracowników Wydziału prowadzona jest w obrębie Katedr, zgodnie z zainteresowaniami i profilem badawczym katedr, a także z realizowanymi zajęciami dydaktycznymi. Tematyka badań naukowych prowadzonych na Wydziale Nauk o Ziemi UMK dotyczy szerokiego spektrum zagadnień związanych z poszczególnymi komponentami środowiska geograficznego i problemów antropogeografii. W zakresie wybranych zagadnień ukształtowały się tradycyjne szkoły w zakresie badań geomorfologicznych, klimatologicznych, gleboznawczych hydrologicznych, polarnych. W ramach badań statutowych realizowano w 2014 roku 10 zadań badawczych obejmujących problemy: geologiczne, geomorfologiczne, gleboznawcze, klimatologiczne, hydrologiczne, hydrochemiczne, demograficzne, urbanizacyjne, zagospodarowania przestrzennego, krajobrazu, zagospodarowania turystycznego i kriosfery na Spitsbergenie. Równolegle prowadzone są badania przez młodych pracowników i doktorantów finansowane w trybie konkursowym grantów wewnętrznych.

Część zadań badawczych realizowana jest we współpracy międzynarodowej geografów ośrodka toruńskiego. Organizowane są międzynarodowe konferencje naukowe, wyjazdy pracowników na staże naukowe i cykle wykładów, a także w formie indywidualnej

współpracy poszczególnych osób. W ramach współpracy międzynarodowej realizowano w ostatnich latach kilka projektów:

- Projekt AWAKE 2 – *Arctic climate system study of ocean, sea ice and glaciers interactions in Svalbard area*, realizowany w latach 2013-2016 w ramach Polsko-Norweska Współpracy Badawczej

- Projekt **AWAKE - PNRF-22-A I-1/07** pt. „**Arktyczny Klimat i Środowisko Mórz Nordyckich i Rejonu Spitsbergenu - Grenlandia**”, realizowany w okresie 21.07.2009 - 31.12.2011. Finansowany był z Polsko-Norweskiego Funduszu Badań Naukowych. Na Wydziale realizowano zadanie WP3: „*Climate Change in the Atlantic Arctic During the last 200 Years and its Causes*”, które obejmowało kompleksowe badania meteorologiczne i topoklimatyczne w regionie Forlandsundet, NW Spitsbergen. Wyniki opublikowano w 1 monografii oraz 11 artykułach naukowych w recenzowanych czasopismach, w tym z listy filadelfijskiej (International J. of Climatology).

- Projekt **CLIMPOL – „Climate of northern Poland during the last 1000 years: Constraining the future with the past”** (nr PSPB-086/2010) finansowany jest z Polsko-Szwajcarskiego Funduszu Badań Naukowych w okresie 1.09.2011-30.09.2015. W ramach tego projektu Wydział realizuje zadanie badawcze WP5 pt. „*Validation of climate reconstructions*”. Celem zadania WP5 jest analiza oraz kompilacja istniejących i nowych danych klimatycznych uzyskanych z przyrostów rocznych drzew oraz dokumentów historycznych w celu weryfikacji rekonstrukcji zmian klimatu dokonanych na podstawie badań rocznie laminowanych osadów jeziornych.

- Projekt *Validation of the Central European Soil database - project V4* [Visegrad Strategic Program, realizowany z University of Miskolc oraz Czech University of Life Sciences from Prague and Soil Science and Conservation Research Institute from Bratislava.

- Projekty *Global Climate Observing System (GCOS) Working Group on Surface Pressure* oraz *The Atmospheric Circulation Reconstructions over the Earth (ACRE), WG:1 Data Rescue* realizowane w latach 2010-2011 we współpracy z World Data Center for Paleoclimatology, NOAA Boulder oraz NOAA-CIRES Climate Diagnostics Center, University of Colorado.

- *Zmiany klimatu od glaciału przez maksimum holocenijskie do czasów współczesnych na podstawie danych termicznych otworowych i innych danych Proxy*, współpraca z Uniwersytetem Północnej Dakoty USA (2012).

- *Modele rozwoju zrównoważonego obszarów wiejskich w gospodarce przestrzennej i w programie ochrony środowiska* – współpraca z Freie Universität Berlin (2010), finansowanie przez DAAD.

- *Modele rozwoju zrównoważonego obszarów wiejskich w Unii Europejskiej na przykładzie kraju związkowego Brandenburgia*”, współpraca z Freie Universität Berlin, finansowanie przez KAAD.

- *Rekonstrukcja klimatu Svalbardu na przełomie XIX i XX wieku*, współpraca z Norweskim Instytutem Meteorologicznym (2013-2014).

- Współpraca z Instytutem Nauk o Ziemi Uniwersytetu Islandzkiego w zakresie badań glacialnych i glaciofluwialnych w obrębie strefy marginalnej Tunghnaarjokull - Uniwersytet w Reykjaviku (Islandia)

Podjęta współpraca naukowa zaowocowała, szczególnie wśród młodych pracowników nauki, dobrymi osiągnięciami naukowymi, w tym publikacjami w czasopismach z listy A MNiSW oraz uzyskanymi projektami NCN. Doświadczenie zdobyte przez pracowników wykorzystywane jest do podniesienia jakości kształcenia, doskonalenia koncepcji i programu kształcenia, w tym wprowadzenia nowych przedmiotów i unowocześnienia badań.

Obecnie jako najważniejsze zadania badawcze Wydziału można wskazać analizę klimatu Polski i Europy oraz obszarów polarnych (Arktyka i Antarktyka). Prowadzone są interdyscyplinarne badania zmian klimatu Europy Środkowej w okresie ostatnich kilkuset lat, uwzględniające dane instrumentalne, historyczne, dendrochronologiczne i sedymentologiczne. Badania realizowane są częściowo we współpracy naukowej z ośrodkami zagranicznymi, w tym m.in. z *World Glacier Monitoring Service* z siedzibą w Zurychu.

Pracownicy Wydziału prowadzą szeroko zakrojone badania dotyczące transformacji dawnego i współczesnego geosystemu Polski Północnej w warunkach zmieniającego się klimatu i rosnącej antropopresji. Dotyczą one genezy i ewolucji krajobrazu północno-środkowej Polski w czwartorzędzie, szczególnie w czasie ostatniego zlodowacenia i holocenu, stratygrafii górnego plejstocenu i rekonstrukcji dawnych procesów lodowcowych, badania składu chemicznego, zasobów oraz dynamiki i ochrony wód podziemnych, transformacji cech hydrologicznych i hydrochemicznych rzek oraz jezior pod wpływem warunków naturalnych i antropopresji, analizy przestrzennej zmienności gleb zdegradowanych i niezdegradowanych.

Inny kierunek badań na Wydziale podejmuje analizę przemian funkcjonalno-przestrzennych gospodarki oraz struktur osadniczych i demograficzno-społecznych w Polsce w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej. Zakres przestrzenny tych badań obejmuje zarówno terytorium całego kraju, ze szczególnym uwzględnieniem analizy porównawczej w odniesieniu do wybranych państw UE oraz regionu województwa kujawsko-pomorskiego.

Efekty prowadzonych badań mają zastosowanie w dydaktyce, szczególnie na II stopniu kształcenia i przy realizacji prac magisterskich. Osiągnięcie dobrych efektów badań było możliwe dzięki zaangażowaniu kadry naukowej oraz dobremu zapleczu aparaturowemu. Wyniki zespołowych i indywidualnych badań osiągniętych podczas realizacji grantów mają bezpośredni wpływ na rozwój naukowy jednostki i proces dydaktyczny - poprzez wzbogacanie treści merytorycznej przedmiotów.

Pracownicy aktywnie zabiegają o pozyskanie funduszy zewnętrznych na specjalistyczne badania. Dzięki temu realizowane są badania finansowane z grantów NCN oraz z funduszy międzynarodowych – z partnerami zagranicznymi. W latach 2010-2014 realizowano 38 grantów NCN. Pozyskano także fundusze z Państwowego Instytutu Geologicznego-Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie na opracowanie arkuszy

Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski oraz z Ministerstwa Środowiska na realizację programu badawczo-pomiarowego Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego w Stacji Bazowej Koniczynka. W 2014 r. Wydział wygrał przetarg na realizację dla Urzędu Marszałkowskiego projektu na wykonanie aplikacji „Internetowy Atlas Województwa Kujawsko-Pomorskiego”.

W ostatnich latach pozyskiwano coraz wyższe fundusze zewnętrzne na badania naukowe prowadzone na Wydziale. W latach 2012-2013 dofinansowane w ramach działalności statutowej i młodej kadry z MNiSW stanowiło około 24% funduszy Wydziału, a w 2014 roku tylko 11%. Wskazuje to na pozyskanie znacznych funduszy z NCN, współpracy międzynarodowej i z prac zleconych. Dotacja statutowa, po wyłączeniu kosztów ogólnych Wydziału, jest dzielona na poszczególne katedry według osiągnięć naukowych (uwzględnianych w ocenie parametrycznej jednostek) i składu osobowego.

Efektom prowadzonych badań naukowych są opracowania monograficzne i publikacje w czasopiśmie krajowych i zagranicznych, a także wystąpienia konferencyjne. Do badań naukowych prowadzonych w katedrach włączani są doktoranci i studenci Wydziału. Wyniki wspólnych badań prezentowane są również na konferencjach naukowych w formie referatów lub posterów. W latach 2010-2014 ukazało się 136 prac z udziałem doktorantów i studentów, część z nich to artykuły z listy A lub B MNiSW.

Studenci geografii prowadzą również własne badania w ramach działających na Wydziale Studenckiego Koła Naukowego Geografów i Koła Naukowego Hydrologów. Brali udział między innymi w organizacji Letniej Szkoły Sozologii, w badaniach terenowych metodą kartowania sozologicznego służących opracowaniu cyfrowej mapy sozologicznej Zaborskiego Parku Krajobrazowego oraz Letnie Szkoły Geoinformacji GeoGorce. Studenci uczestniczyli w pracach badawczych z zakresu hydrologii realizowanych w ramach wymiany z Rosyjskim Państwowym Uniwersytetem Hydrologiczno-Meteorologicznym w Sankt Petersburgu oraz w wyjeździe badawczym na duńską wyspę Bornholm w celu pozyskania dokumentacji dla stworzenia ścieżki geoturystycznej.

W latach 2010–2014 zorganizowano lub współorganizowano łącznie 28 konferencji i warsztatów naukowych związanych tematycznie z kierunkiem geografia. Rokrocznie organizowane są także wyprawy naukowe na Spitsbergen z udziałem pracowników, studentów i doktorantów. W ostatnich 5 wyprawach uczestniczyło 8 studentów i doktorantów.

Studenci uczestniczą w wymianie międzynarodowej. W latach 2010-2014 wyjechało do ośrodków zagranicznych w ramach programu ERASMUS 38 studentów, a przyjechało 25. Natomiast w ramach różnych programów LLP ERASMUS wyjechało 51 studentów, a przyjechało do Torunia 86. W wymianie uczestniczyło 3-6 nauczycieli akademickich. Ramach współpracy z HOPE University z Liverpoolu w latach 2010-2014 corocznie przyjeżdżało 20-45 studentów i 3-4 nauczycieli akademickich. Natomiast w ramach współpracy z Państwowym Rosyjskim Uniwersytetem Hydrometeorologicznym w Sankt Petersburgu corocznie przyjeżdża do UMK 7 studentów i 7 wyjeżdża do Sankt Petersburga – wraz opiekunem naukowym.

Studenci w ramach udziału w realizacji zadań badawczych i uczestnictwa w wymianie międzynarodowej rozszerzyli i nabyli dodatkowe kwalifikacje, szczególnie w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych. Zdobyli nowe doświadczenia, a także poznali metody badawcze stosowane w ośrodkach zagranicznych, które zostały zastosowane w pracach dyplomowych, a także w publikacjach.

W latach 2010-2014 zmieniła się pozycja geografii na UMK – utworzono samodzielny Wydział Nauk o Ziemi. Zdecydowanie zwiększył się potencjał naukowy Wydziału, co wyraża się we wzroście liczby doktorów habilitowanych i doktorów oraz w systematycznym unowocześnianiu aparatury pomiarowej i analitycznej, szczególnie kupowanej do realizacji grantów. Realizowana jest krajowa i międzynarodowa współpraca naukowa sprzyjająca poszerzaniu realizowanych zadań, z dużym udziałem studentów. Duże zaangażowanie wykazują studenci pracujący w kołach naukowych oraz doktoranci, którzy są włączani do realizacji prowadzonych badań naukowych, co najdobitniej widać w licznych publikacjach.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Nauczyciele akademicy Wydziału Nauk o Ziemi umiejętnie łączą badania naukowe z obowiązkami dydaktycznymi. Badania naukowe obejmują szeroki zakres tematyki, zgodny z zapotrzebowaniem społecznym i nawiązujący do współczesnych badań geograficznych. Są one realizowane w ramach badań statutowych oraz pozyskanych funduszy zewnętrznych z grantów NCN, grantów i współpracy międzynarodowej oraz ze zleceń od podmiotów gospodarczych. Efektem podejmowanych działań jest zwiększenie liczby artykułów w czasopiśmie międzynarodowych i krajowych. Rezultaty prowadzonych badań naukowych oraz doświadczenie zdobyte w czasie wyjazdów zagranicznych, są wykorzystywane w procesie kształcenia. Doktoranci i studenci są włączani do realizacji prowadzonych badań naukowych, co najdobitniej widać w licznych publikacjach. Interesariusze zewnętrzni uczestniczą w ocenie realizowanego programu studiów geograficznych. Zbierane są uwagi od opiekunów zewnętrznych praktyk zawodowych oraz przez Biuro Karier. Ze struktury zatrudnienia, relatywnie młodego wieku, a także zaangażowania badawczego pracowników wynika, że w najbliższej przyszłości nie powinno wystąpić zagrożenie dla utrzymania stanu kadrowego zapewniającego wysoki poziom kształcenia.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

- 1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów;

Zasady rekrutacji na rok akademicki 2014/2015 roku zostały określone Uchwałą nr 77 Senatu UMK z dnia 21 maja 2013 roku.

Uchwała ta określa warunki i tryb rekrutacji na pierwszy rok jednolitych studiów magisterskich, studiów pierwszego stopnia i studiów drugiego stopnia prowadzonych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. W uchwale tej zawarte są wymagania wstępne dla kandydatów na studia I i II stopnia dla kierunku geografia. W przypadku studiów I stopnia zasady kwalifikacji uwzględniają kandydatów z „nową” i „starą” maturą a wynik postępowania kwalifikacyjnego obliczany jest zgodnie z opracowanym wzorem (nowa matura) lub punktacji przeliczeniowej (stara matura). W przypadku studiów II stopnia o przyjęcie mogą ubiegać się kandydaci, którzy posiadają tytuł licencjata, inżyniera, magistra lub równoważny dowolnego kierunku lub makrokierunku, a kandydaci przyjmowania są na podstawie złożonych dokumentów. Zasady te są przejrzyste, podobne do stosowanych na kierunkach geograficznych innych uczelni, uwzględniają zasadę równych szans.

Zdaniem studentów regulacje rekrutacyjne nie zawierają zapisów dyskryminujących kandydatów. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wskazali, że z uwagi na małą liczbę chętnych do studiowania kierunku geografia w praktyce przyjmowani są wszyscy kandydaci.

W ocenie studentów bardziej zasadne byłoby weryfikowanie zainteresowań kandydatów i sprawdzanie ich predyspozycji do studiowania wybranego kierunku tak, aby mniej było osób niezainteresowanych geografią. Studenci wskazali, że zdarzają się przypadki, gdy studenci pierwszego roku nie znają podstawowych pojęć geograficznych, co powoduje, że nauczyciel akademicki poświęca czas na tłumaczenie zagadnień, które w opinii uczestników spotkania z ZO, są właściwe dla szkoły średniej.

- 2) system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen;

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci wskazali, że system ocen jest przejrzysty. Wiedzą oni, co należy umieć, aby uzyskać odpowiednią ocenę z zaliczenia czy egzaminu – z wymaganiami egzaminacyjnymi są zapoznawani podczas pierwszych zajęć z danym wykładowcą, szczegółowe kwestie dotyczące przeprowadzania egzaminu są z nim omawiane, wyjaśniane są wszelkie wątpliwości czy nieścisłości. Studenci wskazali, że nauczyciele akademicki umożliwiają wgląd do ocenionych prac pisemnych i konsultują ewentualne wątpliwości, mają oni także możliwość przystąpienia do egzaminu komisyjnego w uzasadnionych przypadkach. Podkreślali także, iż wymagania opisane w sylabusach przedmiotowych są zbieżne z wymaganiami stawianymi przez nauczycieli akademickich podczas zaliczeń czy egzaminów.

- 3) struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów;

Wydział Nauk o Ziemi przykładą dużą wagę do zajęć prowadzonych w językach obcych. W języku angielskim w latach 2013-2014 realizowano wykłady i ćwiczenia

z 4 przedmiotów, w których uczestniczyło od 11 do 19 studentów. W obecnym roku akademickim uruchomiono 7 przedmiotów w języku angielskim w których ma uczestniczyć od 6 do 38 studentów. W latach 2013-2015 w wykładach, ćwiczenia audytoryjnych oraz ćwiczenia terenowych ma uczestniczyć 263 studentów. Obecnie trwają przygotowania do uruchomienia, począwszy od roku akademickiego 2015/2016, studiów geograficznych drugiego stopnia w języku angielskim.

Studenci mają możliwość uczestniczenia w programie Erasmus i chętnie z niej korzystają. W każdym roku akademickim w ramach ERASMUSA wyjeżdża ok. 5-12 studentów.

W ramach kierunku geografia studenci mogą skorzystać z wymiany z jedną w 50 uczelni partnerskich (m.in. w Czechach, Hiszpanii, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Danii czy Niemczech).

Studenci wskazali, że są informowani o możliwości wyjazdu, organizowane są spotkania przygotowawcze, w trakcie których studentom przybliżana jest idea wyjazdów oraz zasady rekrutacji, zaliczania i uznawania osiągnięć.

Studenci mają też możliwość studiowania w ramach programu MOST (w ubiegłych latach akademickich na kierunku geografia w UMK w Toruniu studiowało kilkoro studentów przyjezdnych (m.in. z UAM w Poznaniu).

Studenci obecni podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wskazali, że z opinii pozyskanych od studentów uczestniczących w wymianie wynika, że zasady zaliczania przedmiotów i uznawania osiągnięć są przejrzyste oraz że jednostka zapewnia kompetentne wsparcie dotyczące udzielania informacji oraz organizacji i przebiegu udziału w programie.

Zdaniem studentów powinny zmienić się zasady nauczania języków obcych – tj. przed rozpoczęciem zajęć winien być przeprowadzony test poziomujący tak, aby podział na grupy odpowiadał umiejętnościom językowym studentów. Nadto wskazali, że poziom grup nie powinien kończyć się na etapie „b2”, gdyż jest spora grupa studentów, która jest na poziomie wyższym i uczestnicząc w zajęciach z języka zmuszona jest powtarzać znany sobie materiał.

- 4) system pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

Studenci wskazali, że co do zasady nauczyciele akademicy nie udostępniają im materiałów dydaktycznych wykorzystywanych na zajęciach, ale służą pomocą w trakcie dyżurów czy w przerwach między zajęciami, kiedy tłumaczą omawiany materiał, wskazują studentom, po jaką literaturę dodatkową sięgnąć.

Studenci podkreślili, że terminy egzaminów i zaliczeń podawane są im z odpowiednim wyprzedzeniem, wskazali, że często zdarza się tak, że termin egzaminu czy zaliczenia nauczyciele akademicy ustalają w porozumieniu ze studentami (tak, aby terminy zaliczeń np. nie nachodziły na siebie).

Wszelkie potrzebne studentom informacje znajdują się na stronie internetowej wydziału oraz w systemie USOS, do którego każdy student ma dostęp. Podczas spotkania

z Zespołem Oceniającym studenci wskazali, że strona wydziałowa jest regularnie aktualizowana i uzupełniana o wszelkie niezbędne dla nich wiadomości.

Na stronie internetowej Wydziału w podzakładce „studenci” znajdują się wzory dokumentów do pobrania (dotyczące m.in. warunkowego zakończenia etapu, złożenia pracy dyplomowej czy wzór podania o wyrobienie legitymacji studenckiej), informacje związane z wymianą studencką (ERASMUS, MOST), plany zajęć, informacje dotyczące Kół Naukowych, rejestracji na zajęcia czy zasad przyznawania stypendiów.

Studenci wskazali, że każdy roku przypisany jest tzw. Opiekun roku, jednak raczej nie korzystają oni z jego pomocy, bowiem wszelkie informacje dotyczące zasad studiowania i szeroko pojętego wsparcia studentów otrzymują oni od członków samorządu studenckiego.

Nauczyciele akademicki są obecni w terminie wyznaczonych dyżurów, kontaktują się ze studentami także za pomocą e-maili oraz w formie telefonicznej. Studenci mają możliwość konsultacji nie tylko w wyznaczonym dyżurami czasie, ale także po indywidualnym uzgodnieniu terminu. W ocenie studentów taki sposób komunikacji między nimi a nauczycielami akademickimi jest optymalny – pozwala na szybki kontakt, konsultację.

Studenci mają możliwość wyboru promotora oraz tematu pracy dyplomowej – wskazali, że odbywa się to na zasadzie zapisów.

Sylabusy zawierają opis oraz skrócony opis przedmiotu, wykaz literatury (z podziałem na literaturę podstawową i uzupełniającą), ogólne parametry przedmiotu (tj. nakład pracy, liczbę godzin kontaktowych), efekty kształcenia (z podziałem na wiedzę, kompetencje oraz umiejętności), spis metod dydaktycznych oraz wymagania wstępne. Dodatkowo w sylabusie przedmiotowym zawarte są także informacje dotyczące liczby punktów ECTS oraz przynależność do grupy przedmiotów (tj. wskazanie studenci jakich kierunków, ew. którego roku studiów mogą na dany przedmiot uczęszczać – jeśli jest to przedmiot do wyboru).

Zdaniem studentów informacje zawarte w sylabusach są dla nich przydatne. Często sięgają do tych treści, kiedy chcą sprawdzić, jaki będzie temat kolejnych zajęć, dowiedzieć się, jakie książki czy artykuły powinni przeczytać. W ich ocenie sylabus w takiej formie jest bardzo pomocny. Studenci wskazali jednak, że nie wszystkie zalecane materiały dydaktyczne są potrzebne, ich zdaniem proponowana literatura dodatkowa czasem w znaczny sposób odbiega od tematyki przedmiotu, do którego została przypisana.

Studenci do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia są motywowani za pomocą instrumentów zagwarantowanych ustawowo (stypendium rektora dla najlepszych studentów), jak również poprzez indywidualne działania nauczycieli akademickich. Wszelkie informacje dotyczące zasad przyznawania stypendium rektora dla najlepszych studentów znajdują się na stronie internetowej Wydziału. W ocenie studentów kryteria są przejrzyste.

Podczas zajęć dodatkowo gratyfikowana jest szczególna aktywność, działalność na polu naukowym czy uczestniczenie w kołach naukowych. Trud studentów jest doceniany poprzez proponowanie im włączenia się w badania naukowe czy pomoc w rozwijaniu ich pasji czy zainteresowań.

Studenci wizytowanego kierunku mają dostęp do wszelkich form pomocy materialnej wskazanych w art. 173 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Studentom znane są kryteria przyznawania poszczególnych form pomocy, są informowani o terminach składania wniosków oraz o sposobie ich wypełniania.

Na terenie Uczelni działa Biurko Karier, które wspiera rozwój zawodowy studentów. W ramach jego działalności organizowany jest szereg warsztatów przygotowujących studentów do wejścia na rynek pracy. W ich trakcie studenci rozwijają swoje kompetencje, uczą się, jak być asertywnym, jak zarządzać czasem czy jak skutecznie skompletować swoje dokumenty rekrutacyjne. Nadto studenci mają możliwość korzystania z profesjonalnego doradztwa zawodowego – w trakcie rozmowy doradczej określane są predyspozycje zawodowe studenta, konsultowany jest rodzaj dokumentów aplikacyjnych, omawiana jest ścieżka kariery zawodowej zgodna z predyspozycjami. W roku 2014 roku 28 studentów i absolwentów kierunku geografia wzięło udział w takiej rozmowie, w roku 2013 było to 25 osób, w roku 2012 41 osób, a w roku 2011 26 osób.

Poza tym Biurko Karier UMK koordynuje praktyki nieobowiązkowe, z programu tego w 2014 roku skorzystało 2 studentów geografii, a w roku 2013 6 studentów tego kierunku.

Dodatkowo studenci mają możliwość korzystania z serwisu biura karier, w 2015 roku było 178 studentów geografii, którzy aktywnie z niego korzystali.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci bardzo pozytywnie wypowiadali się na temat procesu kształcenia na wizytowanym kierunku. Ich zdaniem najmocniejszą stroną kierunku geografia w UMK w Toruniu jest kadra dydaktyczna oraz ciekawe zajęcia i ćwiczenia terenowe, a także możliwość poszerzania swoich horyzontów poprzez uczestnictwo w szeregu prac badawczych i wyjazdów naukowych.

Studenci wskazali, że atmosfera na Wydziale jest bardzo dobrą, nauczyciele akademicy są zainteresowani ich postępami w nauce, zachęcają do podejmowania dodatkowych aktywności.

Studenci podkreślili, że obsługa administracyjna jest bardzo przyjazna, jednak zdarza się, że osoby zajmujące się obsługą studentów wizytowanego kierunku nie wiedzą, kiedy upływają terminy do składania wniosków, czy nie potrafią wskazać, jakie dokumenty należy złożyć.

Przedstawiciele Kół Naukowych wskazali, że byłoby dobrze, gdyby nauczyciele akademicy w większym stopniu angażowali się w prace kół naukowych np. poprzez wskazywanie problemów badawczych czy inspirowanie studentów do podjęcia działań/badań w określonych obszarach. Studenci wskazali bowiem, że mają ogromną chęć do pracy, jednak nie zawsze wiedzą, jak praca ta powinna wyglądać i co powinno być obiektem ich badań.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Zasady rekrutacji są przejrzyste i nie zawierają w sobie elementów dyskryminujących jakąkolwiek grupę kandydatów, w ocenie studentów poza standardowym postępowaniem rekrutacyjnym powinna być także przeprowadzana rozmowa kwalifikacyjna.

2) System oceny osiągnięć zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen. Zasady oceniania są czytelne i znane studentom, w ich opinii funkcjonujący system oceny osiągnięć jest obiektywny.

3) Studenci mają możliwość korzystania z programu Erasmus oraz MOST. Studenci z programu Erasmus korzystają chętnie – znają zasady rekrutacji oraz sposób uznawania osiągnięć wyrażonych w punktach ECTS

4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

- 1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów,

Działania zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na Uczelni, Wydziale, a w efekcie i na ocenianym kierunku „geografia” należy ocenić bardzo wysoko. Na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu działa Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia (zwany dalej WSZJK lub Systemem), którego podstawy funkcjonowania ustanowione zostały w 1997 roku, na mocy Uchwały Senatu UMK z dnia 16 września 1997 r. *w sprawie wprowadzenia Uczelnianego Systemu Stymulacji i Oceny Jakości Kształcenia*. Główne cele i założenia Systemu określono także w Wewnętrznym Systemie Zapewnienia Jakości Kształcenia wdrażanym w Uczelni od roku 2007. Podstawę wprowadzania WSZJK stanowi Uchwała nr 105 Senatu UMK z dnia 27 listopada 2007 r. *w sprawie wprowadzenia w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia*. W powyższej Uchwale przyjęto: cel i przedmiot Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, instrumenty systemu, parametry ilościowe oraz wykorzystanie wyników ocen. Przyjęto, iż w ramach WSZJK ocenie podlegają: program kształcenia, realizacja procesu kształcenia, warunki realizacji procesu kształcenia oraz wyniki kształcenia. Realizacji WSZJK służą: formalna dokumentacja procesu dydaktycznego, ankietyzacja studentów oraz hospitacje. Senat Uczelni powołał ponadto Uchwałą nr 120 z dnia 30 października 2012.r. (z późn zm.) na kadencję 2012-2016 Komisję ds. Dydaktyki i Efektów Kształcenia Uniwersytetu, do której zadań należy m.in. inicjowanie działań służących podniesieniu jakości kształcenia, natomiast Rektor UMK, Zarządzeniem Nr 3 z dnia 8 stycznia 2013 r. powołał w Uczelni Zespół ds. wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, którego zadaniem jest opracowanie w Uniwersytecie modelu doskonałości

akademickiej oraz zaproponowanie Rektorowi rozwiązań merytorycznych, organizacyjnych i prawnych w powyższym zakresie.

Obecnie obowiązują w Uczelni Uchwała Nr 10 Senatu UMK z dnia 28 stycznia 2014 r. *w sprawie wprowadzenia zmian Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia i Organizacji Pracy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu*. Zgodnie z powyższą Uchwałą System obejmuje doskonalenie jakości kształcenia i organizacji pracy w istotnych dla funkcjonowania Uczelni obszarach t.j.: efektów kształcenia i programów studiów; organizacji i warunków kształcenia; jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych; bieżącej pracy i rozwoju nauczycieli akademickich i pracowników administracji; aktywności naukowo-badawczej i rozwojowej Uniwersytetu; współpracy z interesariuszami zewnętrznymi; organizacji warunków pracy w Uniwersytecie oraz monitorowania losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu. W Uchwale określona została również struktura systemu jakości kształcenia oraz organy odpowiedzialne za realizację Uchwały, do których m.in. należą: Rektor, Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia, Uczelniany Koordynator ds. Jakości Kształcenia, Uczelniana Rada ds. Jakości Kształcenia, Dziekani, Koordynatorzy ds. Jakości Kształcenia oraz Rady ds. Jakości Kształcenia (Wydziałowe, jak również pozostałych jednostek organizacyjnych Uniwersytetu). Stanowisko Uczelnianego Koordynatora ds. Jakości Kształcenia Rektor UMK utworzył Zarządzeniem Nr 197 z dnia 19 grudnia 2013 r., natomiast zakres jego obowiązków określił, na wniosek Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia - Prorektor ds. Kształcenia w dniu 2 stycznia 2014 r. Rektor Uczelni powołał ponadto w dniu 2 grudnia 2013 r., na okres od 1 grudnia 2013 do 31 sierpnia 2016 r., Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia, a Zarządzeniem Nr 38 z dnia 18 marca 2014 r. - Uczelnianą Radę ds. Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, określając również zadania powyższego ciała kolegialnego.

Rektor UMK wydał ponadto, na podstawie Uchwały Nr 10 Senatu Uczelni z dnia 28 stycznia 2014 r., między innymi następujące przedstawione podczas wizytacji Zarządzenia:

- Nr 60 z dnia 7 kwietnia 2014 r. *w sprawie procedury oceny zajęć dydaktycznych w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu* (zmienione Zarządzeniem Nr 204 Rektora z dnia 24 czerwca 2014 r.);

- Nr 124 z dnia 24 czerwca 2014 r. *w sprawie procedury monitorowania losów absolwentów w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu*;

- Nr 198 z dnia 16 października 2014 r. *w sprawie procedury identyfikacji oczekiwania studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych oraz oceny poziomu ich spełnienia w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu*.

Na Wydziale Nauk o Ziemi UMK Wydziałowy System Zapewnienia Jakości Kształcenia zatwierdzony został Uchwałą nr 133 Rady Wydziału z dnia 6 grudnia 2013 r. (zmienioną Uchwałą Nr 106 Rady Wydziału z dnia 21 listopada 2014 r. w celu dostosowania Systemu do wymagań Uchwały Nr 10 Senatu UMK z dnia 28 stycznia 2014 r.). W Uchwale Nr 106 z dnia 21 listopada 2014 r. przyjęto, iż za sprawne działanie Systemu na WNOZ

odpowiedzialny jest Dziekan, który nadzoruje również pracę Wydziałowej Rady ds. Jakości Kształcenia (powołanej przez Radę Wydziału Nauk o Ziemi Uchwałą nr 109 z dnia 12 grudnia 2014 r.) prowadzącej działania zmierzające do zapewnienia wysokiego poziomu jakości kształcenia oraz ciągłego jej doskonalenia. Przewodniczącym Wydziałowej Rady ds. Jakości Kształcenia jest Prodziekan ds. Kształcenia, który pełni na Wydziale również funkcję Koordynatora ds. Jakości Kształcenia. W skład Rady wchodzi ponadto kierownicy studiów: doktoranckich, niestacjonarnych oraz podyplomowych; przewodniczący podkomisji dla poszczególnych kierunków studiów oraz przedstawiciel studentów i przedstawiciel doktorantów. Do zadań powyższego ciała kolegialnego należy m.in.: ocena realizacji zakładanych efektów kształcenia, programów i planów studiów wszystkich form kształcenia realizowanych na Wydziale; ewaluacja jakości kształcenia na podstawie zbiorczych wyników uzyskanych z ankiet studenckich; ocena: stanu zaplecza dydaktycznego, a także hospitacji zajęć (oraz rekomendacja działań podnoszących jakość kształcenia); ustalanie procedur związanych z określaniem i uchwalaniem efektów kształcenia, programów studiów, weryfikacją efektów na każdym etapie kształcenia (z uwzględnieniem udziału interesariuszy), weryfikacją efektów uzyskanych w wyniku odbycia staży/praktyk, zapobieganiem zjawiskom patologicznym w procesie kształcenia, weryfikacją procesu dyplomowania; analiza raportów z badań przygotowywanych przez wydziałowego Koordynatora ds. Jakości Kształcenia; współpraca m.in. z Pełnomocnikiem Rektora ds. Jakości Kształcenia, Prorektorem ds. Kształcenia, Uczelnianą Radą ds. Jakości Kształcenia; formułowanie wniosków i propozycji działań podnoszących jakość kształcenia, a także dyskusja nad corocznym raportem o jakości kształcenia przygotowanym przez Koordynatora ds. Jakości Kształcenia. Podczas wizytacji udostępniono raporty: przyjęty przez Radę Wydziału Nauk o Ziemi Uchwałą nr 105 z dnia 21 listopada 2014 r. w *sprawie przyjęcia raportu o stanie jakości kształcenia w roku akademickim 2013/14 oraz rekomendacji w zakresie doskonalenia jakości kształcenia*, a także omówiony na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 8 listopada 2013 r., dotyczący stanu jakości kształcenia w roku akademickim 2012/2013. Oba raporty dostępne są na stronie internetowej Wydziału, w zakładce Jakość kształcenia.

Zadania Wydziałowych Koordynatorów ds. Jakości Kształcenia oraz Wydziałowych Rad ds. Jakości Kształcenia Rektor UMK zatwierdził Zarządzeniem Nr 61 z dnia 7 kwietnia 2014 r.

Dla każdego kierunku studiów, w tym ocenianego kierunku „geografia” Dziekan WNoZ powołuje co roku Komisję ds. Jakości Kształcenia (podczas wizytacji przedstawiono Zarządzenie nr 6/2014 Dziekana z dnia 11 grudnia 2014 r. w *sprawie powołania Komisji ds. Jakości Kształcenia na rok akademicki 2014/15*). Do zadań Komisji należy: ocena realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz programów i planów studiów (a także składanie propozycji w zakresie ich modyfikacji); przegląd i ocena: prowadzących zajęcia, ich kwalifikacji i kompetencji do nauczania przedmiotu, a także sylabusów pod kątem ich zgodności z problematyką przedmiotu, powtarzania treści w ramach różnych przedmiotów; sposób weryfikacji efektów kształcenia; ocena nakładu pracy studenta w relacji do punktów

ECTS; ocena tygodniowego rozkładu zajęć i egzaminów podczas sesji egzaminacyjnej; analiza prac i ocen dyplomowych oraz opinii absolwentów, ponadto opinii pracodawców o wiedzy, umiejętnościach i kompetencjach zatrudnionych absolwentów; opracowywanie corocznych raportów, a także przekazywanie ich do Rady ds. Jakości Kształcenia WNoZ z oceną poziomu kształcenia oraz wniosków zmierzających do podniesienia jakości kształcenia na danym kierunku. Z posiedzeń Komisji sporządzane są protokoły. W składzie Komisji znajdują się przedstawiciele pracowników stanowiących minimum kadrowe kierunku, a także przedstawiciel studentów (w przypadku studiów I i II stopnia po jednym przedstawicielu) oraz przedstawiciel doktorantów (jeżeli są realizowane studia III stopnia na danym kierunku) rekomendowanych przez Samorząd Studencki oraz Radę Doktorantów.

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia w założeniach służy zagwarantowaniu wysokiej jakości kształcenia, doskonaleniu systemu jakości kształcenia, podniesieniu rangi pracy dydaktycznej, a ponadto gromadzeniu i upowszechnianiu informacji dotyczących jakości kształcenia oraz poziomu wykształcenia studentów i absolwentów.

Stałemu doskonaleniu procesu kształcenia sprzyja przejrzysta struktura zarządzania kierunkiem „geografia” na WNoZ. Struktura ta, szczegółowo omówiona w raporcie samooceny, charakteryzuje się wielopoziomowością kompetencji i odpowiedzialności w obszarze tworzenia i prowadzenia kształcenia na wizytowanym kierunku. Ogólny nadzór nad procesem kształcenia sprawuje Dziekan, który również, opracowuje strategię rozwoju wydziału, w tym w zakresie kształcenia, powołuje komisje ds. tworzenia nowych kierunków lub reformy kierunków studiów i specjalności, powołuje komisję ds. jakości kształcenia na kierunku geografia (i innych kierunkach), realizuje politykę osobową wydziału, inicjuje i nadzoruje międzynarodową współpracę wydziału w zakresie badań naukowych i edukacji. Nad procesem dydaktycznym czuwa Prodziekan ds. Kształcenia, który przydziela obowiązki dydaktyczne pracownikom i doktorantom i kontroluje ich realizację, nadzoruje realizację programów i planów studiów, dba o jakość kształcenia (jest Koordynatorem ds. Jakości Kształcenia), występuje z wnioskami o utworzenie nowych kierunków studiów, specjalności i specjalizacji. Prodziekan ds. Studentów rozstrzyga w sprawach związanych z regulaminem studiów, nadzoruje sprawy socjalno-bytowe i związane z opieką zdrowotną studentów oraz studentami niepełnosprawnymi, rozpatruje sprawy finansowe studentów, nadzoruje wymianę studentów (zagraniczną i krajową), pełni pieczę nad studenckimi kołami naukowymi, wydziałowymi komisjami samorządowymi studentów, podpisuje umowy ze studentami, nadzoruje praktyki zawodowe studentów oraz rekrutację na studia, nadzoruje i organizuje proces dyplomowania oraz prowadzi promocję Wydziału. Sprawy związane ze studiami Doktoranckimi i studiami Niestacjonarnymi podlegają odpowiednio Kierownikowi Studiów Doktoranckich i Kierownikowi Studiów Niestacjonarnych. Za realizację przedmiotu zgodnie z założonymi efektami kształcenia oraz programem i planem studiów odpowiadają Koordynatorzy Przedmiotów. Praktyki organizuje i nadzoruje Pełnomocnik Dziekana ds. praktyk zawodowych studentów a za wymianę międzynarodową i krajową studentów odpowiada Pełnomocnik Dziekana ds. Mobilności. Ważną rolę w systemie zarządzania kierunkiem pełnią organy kolegialne: Rada Wydziału NoZ, Kolegium Dziekańskie,

Komisja Oceniająca i Komisja ds. Nagród i Wyróżnień, jak również samorząd studencki. Efektem dobrze działającego systemu zarządzania Wydziałem i kierunkiem jest widoczny rozwój Jednostki, dobrze opracowane programy studiów, wysoki poziom badań naukowych oraz rozwój kadrowy i bazy materialnej.

Realizacja celów określonych w wytycznych normujących funkcjonowanie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia odbywa się na Wydziale Nauk o Ziemi UMK i kierunku „geografia” poprzez:

- dokumentację procesu dydaktycznego (Strategia rozwoju Wydziału, kwalifikacje absolwenta, program kształcenia i plan studiów, sylabusy, system punktacji ECTS, określenie wymagań egzaminacyjnych oraz formalnych stawianych pracom dyplomowym, minimum kadrowe i obsada zajęć z poszczególnych przedmiotów),

- identyfikację oczekiwań studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych oraz ocenę ich spełniania,

- ankietyzację studentów - dobrowolną i anonimową, przeprowadzoną przy pomocy informatycznego systemu ankietującego, który zintegrowany jest z systemem USOS, na podstawie standardowego wzoru obowiązującego w UMK. Wyniki ankiet wykorzystywane są przy ocenie jakości zajęć oraz przy ocenie okresowej pracownika,

- hospitacje zajęć, których celem jest zbadanie poziomu prowadzonych przez nauczycieli akademickich zajęć dydaktycznych. Z przeprowadzonych hospitacji oraz ocen sporządza się opinię na piśmie, która przechowywana jest w teczkach osobowych hospitowanych i stanowi jedno ze źródeł informacji wykorzystywanych w ocenach okresowych pracowników.

Raporty z ankietyzacji oraz z hospitacji dla każdego roku akademickiego opracowuje wydziałowy Koordynator ds. Jakości Kształcenia.

- ocenę nauczycieli akademickich - stanowiącą integralną część wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. W Uczelni powstały Komisja Oceniająca Uniwersytetu, Odwoławcza Komisja Oceniająca Uniwersytetu, natomiast na Wydziale Nauk o Ziemi powołana została na kadencję 2012-2016 Wydziałowa Komisja Oceniająca, której przewodniczy Dziekan Wydziału (Uchwała w sprawie powołania nr 16 Rady WNoZ z dnia 19 października 2012 r., ze zmianą wprowadzoną Uchwałą nr 100 Rady Wydziału z dnia 24 października 2014 r.). Podstawą oceny nauczyciela akademickiego są osiągnięcia dydaktyczne, naukowe oraz organizacyjne. Przy dokonywaniu oceny nauczycieli akademickich dotyczącej wypełniania obowiązków dydaktycznych uwzględnia się opinie studentów wyrażane w ankietach. Bieżąca ocena nauczycieli akademickich jest obowiązkiem ich bezpośrednich przełożonych.

- monitorowanie losów zawodowych absolwentów – które realizowane jest od roku 2008 r. przez powstałe na mocy Zarządzenia Rektora z dnia 26 stycznia 1993 r. Biuro Zawodowej Promocji Studentów i Absolwentów UMK zajmujące się również pośrednictwem w znalezieniu pracy, poradnictwem zawodowym oraz organizacją szkoleń podnoszących umiejętności radzenia sobie na rynku pracy. Zespół Oceniający otrzymał do wglądu 2 raporty dotyczące absolwentów kierunku „geografia” - z roczników 2012 i 2013;

- opinie interesariuszy zewnętrznych formułowane w zakresie efektów kształcenia i programu studiów na kierunku „geografia”.

Na wyróżnienie zasługuje fakt, że system jakości kształcenia przyjęty na Wydziale Nauk o Ziemi skutkuje realnymi działaniami podnoszącymi poziom nauczania, zwłaszcza w zakresie realizacji i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia. Jako przykład mogą posłużyć działania podjęte przez Komisję ds. Jakości Kształcenia na kierunku geografia. Ten zespół pracowników wybrany z minimum kadrowego tego kierunku przy udziale studentów i doktorantów na bieżąco analizuje wszelkie problemy związane z kształceniem i formułuje wnioski i rekomendacje naprawy. Zakres podjętych po roku akademickim 2013/2014 działań zestawiono w tabeli zamieszczonej na stronach 83-84 raportu samooceny. W tabeli wskazano obszary wymagające poprawy oraz działania i procedury naprawcze wraz z odpowiedzialnymi oraz terminami realizacji.

Procedury związane z obszarem jakości kształcenia na Wydziale Nauk o Ziemi dostępne są na stronie internetowej Wydziału, w zakładce <http://geo.umk.pl/studia/jakosc-ksztalcenia>. Na stronie tej znajdują się też coroczne raporty o jakości kształcenia na Wydziale. Raporty te zawierają skrócony opis Wydziałowego Systemu Doskonalenia Jakości Kształcenia, omówienie realizacji zaleceń wynikających z Ankietyzacji zajęć w roku poprzednim, analizę wyników ankietyzacji zajęć przez studentów, analizę wyników hospitacji zajęć, wnioski z prac Podkomisji ds. Jakości Kształcenia dla poszczególnych kierunków studiów oraz podsumowanie i rekomendacje na następny rok akademicki.

- 2) w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.

Pracownicy Wydziału w sposób naturalny biorą udział w procesie zapewniania i budowy jakości kształcenia poprzez swoich przedstawicieli w różnych strukturach Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości, a także w sposób bezpośredni na drodze nieformalnych dyskusji i ciągłej aktualizacji treści nauczania wynikającej z ich dużej aktywności naukowej.

Studenci biorą udział w procesie zapewniania koncepcji kształcenia w sposób formalny poprzez uczestniczenie w organach kolegialnych Jednostki/Uczelni.

Rada Wydziału Nauk o Ziemi UMK liczy 35 osób, z czego 8 członków tego gremium to studenci. (co potwierdzają listy obecności z posiedzeń Rady Wydziału z dnia 21 października 2014 roku, 14 listopada 2014 roku, 12 grudnia 2014 roku), zatem przedstawiciele studentów i doktorantów stanowią więcej niż 20 % składu, co spełnia wymóg art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Studenci wykazują się aktywnością w trakcie posiedzeń Rady Wydziału, zabierają głos, wyrażają swoją opinię.

Zarządzeniem nr 133 Rady Wydziału Nauk o Ziemi UMK w Toruniu wprowadzono Wydziałowy System Zapewniania Jakości Kształcenia.

Studenci wchodzi w skład organów związanych z Systemem Zapewniania Jakości Kształcenia, ich przedstawiciel jest członkiem rady ds. Jakości Kształcenia oraz Komisji

ds. Jakości kształcenia. Członkowie tych gremiów są rekomendowani przez Samorząd Studencki.

Studenci wizytowanego kierunku biorą udział w procesie ankietyzacji dotyczącym odbytych przez nich zajęć dydaktycznych. Procedura oceny zajęć dydaktycznych została określona w Zarządzeniu nr 60 Rektora UMK z dnia 7 kwietnia 2014 roku.

W ankiecie tej studenci odpowiadają na pytania dotyczące przeprowadzonych zajęć (np. czy sylabus przedmiotu został udostępniony przed rozpoczęciem pierwszych zajęć, czy został on przedstawiony na zajęciach, czy literatura przedmiotu niezbędna do realizacji zajęć była dostępna, czy zajęcia pogłębiły znajomość przedmiotu, czy prowadzący był zawsze przygotowany do zajęć oraz czy był dostępny podczas konsultacji). Wyniki ankiet są opracowywane i przedstawiane Władzom Wydziału. Ankietyzacja przeprowadzana jest z zachowaniem zasad anonimowości, w ocenie studentów wyniki ankiet są wykorzystywane w doskonaleniu procesu kształcenia na wizytowanym kierunku.

Studenci wskazali, że są informowani o wynikach ankietyzacji, podali także, że niektórzy nauczyciele akademicy na zajęciach omawiają jej wyniki – np. co należy zmienić, co poprawić.

Podczas spotkania z przedstawicielami samorządu studentów wskazali oni, że studenci są umiarkowanie zainteresowani sprawami wydziału, niechętnie angażują się w działalność dotyczącą tematyki samorządowej. W związku z uwagami członków samorządu zachęca się do podjęcia działań, których celem będzie większa aktywizacja społeczności studenckiej, czy to poprzez organizowanie cyklicznych spotkań dotyczących bieżących spraw wydziału/kierunku, w trakcie których studenci mogliby przekazywać swoje uwagi, spostrzeżenia, zadawać pytania, czy poprzez założenie skrzynki, za pośrednictwem której studenci mogliby przedstawiać swoje propozycje czy sugestie.

Udział interesariuszy zewnętrznych odbywa się na zasadzie formalnych porozumień o współpracy. Jednym z elementów tej współpracy jest konsultowanie i wyrażanie opinii pracodawców nt. efektów kształcenia oraz realizowanych programów studiów. Pracodawcy oceniają swoich pracowników (absolwentów kierunku geografia) wskazując na ich mocne, ale i słabe strony. Uwagi te służą ciągłej modyfikacji programów studiów. Wydział Nauk o Ziemi podpisał umowy o współpracy z 6 firmami oraz z 6 szkołami ponadgimnazjalnymi. Kopie tych umów znajdują się w dziekanacie Wydziału Nauk o Ziemi. W instytucjach tych studenci odbywają często praktyki zawodowe, nawiązując kontakty owocujące znalezieniem pracy oraz zgłaszają problemy z niedostosowaniem ich edukacji do potrzeb rynku pracy.

Fakt, że Wydział Nauk o Ziemi UMK w Toruniu przy konstrukcji i zmianach efektów kształcenia oraz programach i planach studiów korzysta z opinii interesariuszy zewnętrznych znajduje odzwierciedlenie w następujących przykładach:

1. Zmiana nazwy oraz modyfikacja programu kształcenia spec. Nauczanie geografii i biologii na spec. Nauczanie przyrody (studia I stopnia) – program wysłano do oceny do Zespołu Szkół nr 24 w Toruniu, którego nauczyciele przyrody zasugerowali zmiany uwzględnione w ostatecznej wersji programu. Wprowadzono zajęcia z fizyki i chemii oraz ćwiczenia terenowe z biologii. Dodano więcej godzin z dydaktyki geografii i biologii oraz

wprowadzono przedmioty z dydaktyki fizyki i chemii oraz dydaktyki przyrody. Specjalność kończy się pracą licencjacką (dotychczas był tylko egzamin licencjacki).

2. Utworzono spec. geografia turystyczna (studia I stopnia). Przy konstrukcji programu tej specjalności wykorzystano doświadczenia Wydziału związane z prowadzeniem kierunku turystyka i rekreacja. Oprócz przedmiotów geograficznych dodano kilka modułów związanych z turystyką: Geograficzne aspekty turystyki, Społeczne aspekty turystyki, Ekonomiczne aspekty turystyki, Wypoczynek. W programie są także ćwiczenia terenowe, w ty, np. przedmiot Pilot a grupa prowadzony przez właściciela biura turystycznego. Istotnym elementem kształcenia są także praktyki zawodowe realizowane z firmami, z którymi Wydział podpisał umowy o współpracy, np. Hotel Filmar**** w Toruniu, czy Uzdrowisko Ciechocinek. Uwagi i opinie pracodawców o praktykantach są wykorzystywane w modyfikacjach programu studiów.

3. Reforma studiów geograficznych II stopnia - program poddano ewaluacji przez interesariuszy zewnętrznych: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Urząd Miasta Torunia, GIS GRAPH z Torunia. Interesariusze zwrócili uwagę na zwiększenie udziału zajęć praktycznych i laboratoryjnych oraz miękkie kompetencje społeczne absolwentów; zwiększenie treści środowiskowych oraz zwiększenie udziału zajęć informatycznych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii pozyskiwania i przetwarzania danych.

Pozytywnie należy ocenić również fakt, że Wydział planuje utworzenie Rady Interesariuszy (lub Rady Biznesu), która będzie złożona z instytucji współpracujących z wydziałem, a jej celem będzie dyskusja nad systemem kształcenia oraz modyfikacja efektów kształcenia i programami studiów.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

-- nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego³ wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Uczelnia i Wydział przykładają bardzo dużą wagę do prawidłowego działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. System ten, rozwijany już od roku 1997, działa kompleksowo i daje możliwości dokonywania ocen realizacji zakładanych

efektów kształcenia, służy też dobrze doskonaleniu procesu dydaktycznego poprzez jego regularne monitorowanie i analizowanie oraz wskazywanie słabych stron. Struktura zarządzania procesem nauczania, w szczególności jego jakością, jest w odniesieniu do ocenianego kierunku przejrzysta i prawidłowa.

2) Wszystkie grupy interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w należyty sposób biorą udział w procesie zapewniania jakości kształcenia. Co ważne, studenci nie tylko uczestniczą w posiedzeniach Rady Wydziału, ale wykazują się aktywnością, zabierają głos, wyrażają swoje opinie.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		+			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		+			
3	program studiów		+			
4	zasoby kadrowe	+				
5	infrastruktura dydaktyczna	+				
6	prowadzenie badań naukowych		+			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		+			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości	+				

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Wydział Nauk o Ziemi UMK w Toruniu zapewnia studentom kierunku „geografia” bardzo wysoką jakość kształcenia i pozwala na pełne uzyskanie zakładanych efektów kształcenia. Jednostka ma dobrze zdefiniowaną strategię i misję rozwoju, w pełni spójną z misją i strategią Uniwersytetu. Opisany kierunek wpisuje się w realizację celów strategicznych Jednostki. Kierunek ten jest również spójny z problematyką badawczą i kwalifikacjami kadry naukowo-dydaktycznej zaangażowanej w proces kształcenia.

Efekty kształcenia zostały określone w sposób przystępny i zrozumiały. Ich opis zawiera podstawowe treści dla ocenianego kierunku, a pełna realizacja prowadzi do osiągnięcia założonych kompetencji absolwenta. Przedstawione matryce pokrycia efektów kształcenia pozwalają stwierdzić, że realizacja efektów przedmiotowych w trakcie toku studiów pozwoli na realizację wszystkich kierunkowych efektów kształcenia. Zostały one sformułowane w sposób zrozumiały z użyciem „języka KRK” i stanowią spójną całość. Są również prawidłowo weryfikowane.

Poziom kształcenia na ocenianym kierunku „geografia” należy ocenić jako wysoki. Program studiów służy nowoczesnemu nauczaniu geografii dając możliwości włączania studentów w badania naukowe. Wysoko też należy ocenić funkcjonujący w Jednostce system wsparcia naukowego, dydaktycznego oraz materialnego studentów.

Niezmiernie istotnym czynnikiem, decydującym o poziomie kształcenia, jest wyróżniająca kadra Wydziału prowadząca badania na wysokim, światowym poziomie oraz infrastruktura dydaktyczna i naukowa umożliwiająca prowadzenie tych badań i wdrażanie do nich studentów.

Wewnętrzny system zapewniania jakości na Wydziale Nauk o Ziemi jest częścią rozwijanego od 1997 r. systemu uczelnianego. Długoletnie doświadczenie w rozwijaniu systemu pozwoliło na jego dopracowanie zapewniające sprawne działanie, uwzględniające wszystkie grupy interesariuszy. Co ważne, system ten podlega procesowi ciągłego doskonalenia.

Należy jednak zauważyć, że zgodnie z obecną interpretacją obowiązujących przepisów, wprowadzenie efektów kierunkowych z innych obszarów powoduje, iż kierunek powinien zostać zdefiniowany jako wieloobszarowy, co wiązałoby się z odpowiednimi zmianami w minimum kadrowym. Dlatego zaleca się aby efekty kierunkowe w całości odnieść do obszaru nauk przyrodniczych, dziedziny i dyscypliny definiującej kierunek i wyeliminować pojedyncze odniesienia do innych obszarów nauki.

W odpowiedzi na raport Zespołu Oceniającego z wizytacji na kierunku „geografia” zawartej w piśmie z dnia 13 kwietnia 2015 r, Uczelnia ustosunkowała się do uwag i zaleceń zawartych w raporcie. Zasugerowano ponowne rozważenie ocen w kryteriach 2 (Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji) i 3 (Program studiów) pozwalające na Wydziałowi na uzyskanie oceny wyróżniającej.

Przedstawione wyjaśnienia odnośnie kryterium 2 dotyczące włączenia do kierunkowych efektów kształcenia efektów spoza nauk przyrodniczych, wynikające z niejednoznacznej

interpretacji istniejących przepisów w momencie tworzenia programu, należy uznać za zasadne. Pozytywnie należy też ocenić deklarację szybkich zmian mających na celu uregulowanie tego niedociągnięcia. Uczelnia w odpowiedzi szczegółowo omówiła również algorytm konstrukcji kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia oraz metod ich weryfikacji. Rozwiązania te są poprawne i dlatego kryterium 2 zasługuje na w pełni pozytywną ocenę. Zespół wizytujący PKA nie znalazł jednak argumentów, które pozwoliłyby stwierdzić, że rozwiązania te są wyróżniająco dobre i mogą służyć za wzorzec innym jednostkom. Dlatego utrzymanie w mocy oceny w pełni pozytywnej wydaje się uzasadnione.

Podobnie zdaniem Zespołu PKA należy utrzymać w mocy ocenę kryterium 3. Program kształcenia kierunku „geografia” realizowany na Wydziale Nauk o Ziemi UMK stanowi niewątpliwie oryginalną ofertę dydaktyczną i jest zgodny z profilem badawczym jednostki. Zespół PKA dostrzega dbałość władz Wydziału o ten tradycyjny dla nauk o Ziemi kierunek studiów, uczynienie go atrakcyjnym, nowoczesnym, zgodnym z procesem bolońskim i otwartym na potrzeby rynku pracy. Wskazane w raporcie z wizytacji drobne uwagi nie zmieniają w pełni pozytywnej oceny. Zespół oceniający PKA jest również świadomy faktu, że wypowiedziane przez studentów opinie, którym w odpowiedzi Uczelni poświęcono sporo uwagi, nie zawsze dobrze odzwierciedlają stan faktyczny, często bywają sprzeczne, czasami wynikają z postawy roszczeniowej lub nieznamości odpowiednich przepisów i uwarunkowań. Dlatego zaproponowana ocena kryterium 3 jest w pełni pozytywna. Jednakże i w tym wypadku nie znaleziono argumentów przemawiających za uznaniem programu studiów na kierunku „geografia” realizowanym na Wydziale Nauk o Ziemi UMK za wyróżniająco dobry.

Przewodniczący Zespołu Wizytującego

prof. dr hab. Krzysztof Fortuniak